KULTÚRA

ROČNÍK XVII. – č. 7 **DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY** 2. APRÍLA 2014

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRIŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava, Mobil: 0911 286 452 • e-mail: kultura@orangemail.sk • Cena 1,50 €

Výrez z výtvarného diela Stana Dusíka

PAVOL ORSZÁGH HVIEZDOSLAV

Ach, búri, kvasí sa to vo Slavianstve

Ach, búri, kvasí sa to vo Slavianstve,
vĺn ruvot, prekot - v bezdno, vozvysok:
hneď čierna zdá sa habnúť po nadpanstve,
hneď s hrivou šarou, blýskavých lún - ok -
zas škvrnitá, kýs' krvilačný mlok,
žlč číra zas - v svet striekajúc až peny…
Len svetlej niet: snáď navždy zapadla;
a slnce vstáva, líha v omrzení,
bo v hladine, čo tak sa prchko mení,
tak trieska sa, viac nemá zrkadla.

Čo sa mu stalo, toto ľudstva more
že tak sa zvíja v kŕčoch smrteľných?
Na vlastné trpí výstupky? či choré
je otrávením iných živlov zlých,
čo sťaby sopky trhajú mu dych,
ním lomcujú jak víchry v spôsob triašky?
Ak to je, keďže samo živlom je,
čo nevyvrhne cudzí prívar ťažký?
Ak tamto - och! var' v hnutí krízy vážky -
kto uzdraví mu telo, svedomie!?

Bo u obra i veľké hriechy iste,
vedomie šíre - šíra povoľa:
i neduh nielen na vyhnatom liste,
i na kvete - ba hlbšie dodola
on lezie rakom… Či mu odolá?
A stojí: plemena niet, dejín dráhou
čo idúc za tým, čo mu úloha,
by na toľký priek narážalo snahou
a toľko znalo zjavných-tajných vrahov
jak matky Slávy čeľaď úbohá!…
Hach! tedy rozklad na prvky to, zväzkov
už prietrž, opuk všetkých obručí,
čo veľký celok otáčali páskou?
jak praskne ďalšia: to vše zahučí…
až riad-sklad zmizne v zmätku náručí?
Alebo zmes zas spred stvorenia sveta,
hmôt a síl rozbroj klbčiaci sa ruch,
čo vezme smer, až zazrie, kde mu méta?
však nad chaosom totým kdeže lieta,
jak kedys' lietal, jasný tvorčí duch?…

Tak obďaleč tu hĺba človek malý
a trnie strachom. Nie div: dosaváď
nevidel, by sa svety troskotali,
nevidel nových svetov povstávať;
i hanby páľu cíti, pýchy pád;
aj zúfal by si, v pochýb zhynul sieti,
nech viera nie v ňom, viera hlboká,
že spása závisí vždy od obetí:
i jej to zora budúcnosti svieti,
keď tečú slzy, krv keď vymoká…

Hej, Ormuzda to titanský boj znova
je s Ahrimanom, zápas svetla s tmou,
zla borba s dobrom, vzpura satanova
oproti bohu!… čajsi diaľky hmlou
aj vidím, nebies majestátny krov
jak zavracia prach, vývrh k zemi spiatky,
že odbojníctvu cupká za väzy
sťa krupovec… Nie! dlhý bár či krátky
spor, škopca obeť a či ľudské jatky:
niet pochyby, kto vposled zvíťazí?

Bo nie to rozpad zhnilého raz Ríma,
tu základ: zdravé ľudu osnovy;
i darmo pluh ten, ten zas struhák tríma,
neurežete, slúži diablovi,
ni brázdky z poľa, rožka budovy!
Keď zdravý kmeň, čo zradné, lživé, plané,
on vyprie behom vzrastu z ústroja;
a z krvi kúpeľa svet nový vstane -
Ó, lásky prúdom vplyň v tú nevraž, Pane!
vĺn hlavy potri masťou pokoja.

Na Vianoce 1905

Stratená šanca?

Teodor Križka

USA a s nimi celý svet, minimálne ten euroatlantický, zdá sa, premrhali či dokonca nadobro stratili historickú šancu obnoviť spoluprácu medzi Západom a Východom. Od rozhodnutia ZSSR vzdať sa komunistickej ideológie a prejsť na trhové hospodárstvo a k demokratickému spoločenskému systému západné rozviedky pomáhali rozpadu tejto obrovskej krajiny. Cieľ bolo rozdrobiť ju na päťdesiatšesť samostatných štátov, zamestnaných sústavnými konfliktmi medzi sebou, čím by sa potenciál tohto priestoru vyradil zo svetovej geopolitiky. Taký istý cieľ plnila aj boľševická revolúcia roku 1917, ba už slobodomurárska revolúcia roku 1905, ktorej cieľom bolo zvrhnúť cára a monarchistické usporiadanie štátu. Bola to súčasť plánov, ktoré podobným spôsobom priviedli k zániku monarchie v Nemecku a Rakúsko-Uhorsku. Samozrejme, Rusko na tieto prevraty doplatilo najhoršie, veď došlo k fyzickej likvidácii celej cárskej rodiny, vrátane ich psa, ku genocíde šľachty a všetkých vrstiev, ktoré tvorili oporu monarchie, teda aj duchovenstva.

Boľševizmus bol iba teror sprevádzaný ošiaľom, ktorý mal okradnúť a oslabiť protivníka na svetovej geopolitickej scéne. Dnes sa už vie o spolupráci ruského cára s americkým prezidentom Lincolnom v boji proti klanu Rothschildovcov. Ruský cár preto vložil 88,8% podiel do Federálneho rezervného systému USA, ktorého cieľom bolo vytvoriť dolár ako stabilnú svetovú menu.

Lincol aj cár Mikuláš II. boli zavraždení. Rothschildovci sa zmocnili FRS (FED) na 99 rokov, ktoré práve minulý rok vypršali.

Verím v úprimnú snahu Ronalda Reagana, ktorému sa podarilo oslobodiť Rusko a krajiny stredoeurópskeho priesoru od boľševizmu. Žiaľ, jeho jeho nástupníci pochopili zánik komunizmu nie ako príležitosť na novú spoluprácu, založenú na vzájomnej úcte a výhodnosti, ale ako šancu raz a navždy rozbiť a kolonizovať Rusko. Znalí veci vedia, že v boji o moskovský Biely dom, v ktorom ako víťaz vyšiel Boris Jeľcyn, zohrali úlohu tretie sily, ktoré z úzadia ostreľovali oba proti sebe stojace tábory. Výsledkom bol fakt, že Ústava Ruskej federácie ako nástupníckeho štátu ZSSR bola najskôr napísaná po anglicky a až následne preložená do ruštiny. Zabetónovala koloniálny status Ruska a závislosť jeho ekonomiky od dolára. USA nadiktovali mená budúcich oligarchov, ktorí sprivatizovali ruský priemysel a nerastné bohatstvo s podmienkou, že ich účty budú v západných bankách.

Západ nerátal s vitalitou ruského národa, ktorý sa dokáže pozviechať aj z popola, ako to dokázal v bitkách so Švedmi, s Napoleonom a naposledy a s Hitlerom.

Teraz, keď sa po dvadsaťtriročnom drancovaní jeho prírodných bohatstiev a politickom ponižovaní tento proces začal, sa USA pokúšajú obnoviť propagandistický stereotyp "Ruska ako ríše zla". Ale konzervatívny svet vidí, že sa Rusko zbavilo cudzej, násilím vnútenej otrockej ideológie a zázračným spôsobom sa usiluje nadviazať umelo pretrhnutú kontinuitu spred takmer storočia.

Ak mám správne informácie, dnes je osemdesiat percent Rusov pokrstených. Ani predstavitelia komunistickej strany Gennadija Ziuganova nenájdu odvahu tento proces kritizovať, tobôž doň zasiahnuť. Väčšina filozofov ruskej štátnosti sú ľudia vychádzajúci ak nie priamo z kresťanských hodnôt, tak určite z prirodzených mravných hodnôt, takých vzdialených dekadencii, ktorou ako buldozérom Západ nastoľuje tzv. Nový svetový poriadok.

Stratégia vytvorenia euroázijskej colnej únie, to nie je vynález Rusov. Je to dávna idea, ktorú oživil a rozpracoval práve Reaganov poradca a neskorší kandidát na prezidenta USA, fyzik a politológ Lyndon LaRouche. Áno, práve on - otec tzv. Hviezdnych vojen, ktoré porazili komunistický systém, ponúkol Európe a Rusku model stať sa tretím ramenom mocenského trojuholníka: USA - islam - Euroázia.

Nenávisť k Rusku s úplne jasným cieľom šíria prívrženci liberalizmu a západného trockizmu, pomätení stúpenci IV. socialistickej internacionály, ktorí EÚ premieňajú na nový totalitný Sovietsky zväz. Namiesto mieru a spolupráce už pätnásť rokov vedú vojnové ťaženie proti všetkým krajinám, ktoré sa nepoddávajú rozkladným snahám zvnútra.

V tomto zmysle chápem udalosti na Ukrajine ako zneužitie národnostných a náboženských rozdielov na oslabenie procesu obnovenia duchovno-kultúrneho priestoru ako alternatívy dekadencii. My katolíci, osobitne ukrajinskí gréckokatolíci, by sme mali rozumieť tomuto mravnému konfliktu a mali by sme sa vyhnúť zneužitiu ako jednej z trhavín, sofistikovane usmerňovaných proti úspechom znovuzrodenia kresťanskej monarchie.

Bombardovaním Juhoslávie sa na jednej strane začalo utrpenie mnohých národov, ale paradoxne, možno práve ono dalo impulz zvyšku zdravých síl na pokus ničivý proces zastaviť a ponúknuť alternatívu. Pre kresťanskú a konzervatívnu Európu, ale i USA to neznamená nijaké nebezpečenstvo. Naopak, je to príležitosť oslobodiť sa od chunty antihumánnych, zvrátených politikov, ktorí nasadli na deštrukčný buldozér zvaný LGBTI a ktorí starý kontinent a jeho civilizáciu vedú do záhuby.

Valdajskú reč Putina z minulého roka, ktorú prinášame v preklade, chápem v tomto zmysle ako programový medzník. Pripojenie sa Krymu k Rusku je už iba dôsledok tohto pozitívneho programu a de facto výsledkom pokračujúceho národnooslobodzovacieho procesu v Rusku.

Ak pochopíme ruské vnútropolitické procesty, pochopíme v inom svetle aj ukrajinské reálie a rebéliu na Majdane nezależnosti v Kyjeve. Je to v konečnom dôsledku pokus zraziť čelami dva slovanské národy v zástupnom konflikte.

Ruské obrodné procesy sú príležitosťou aj pre Nemecko a Európu zbaviť sa prítomnosti 120 tisícovej armády USA na svojom území a pokúsiť sa byť opäť suverénnom na svetopvej politickej scéne. Podobne Francúzsko by mohlo nájsť dostatok síl postupne zmeniť ničivé dedičstvo francúzskej revolúcie, z ktorej sa zrodili všetky krviprelievania a teror až podnes.

Je mi trochu ľúto, že slovenskí politickí reprezentanti, najmä tí, ktorí sa hlásia k prirodzeným ľudským hodnotám, tobôž tí kresťanskí, nevedia prelomiť stereotypy myslenia, platné za čias vlády boľševizmu a mechanicky prevzaté z arzenálu USA, ale dnes už kontraproduktívne a škodlivé. Máme na rozdiel od susedného Maďarska jediného politika, schopného rozumieť vývinovým procesom. Žiaľ, tomuto politikovi sme svojou hlúposťou nedali príležitosť vyviesť Slovensko z krízy. Namiesto toho sme si vyberali už iba zle. Pretože predseda vlády nemal dostatok zrelosti a štátnickej rozvahy, aby nekandidoval a naopak, ukázal na možnú alternatívu pre zdravý vývin Slovenska. Takto každé víťazstvo v prezidentských voľbách už muselo byť iba porážkou.

Ale rád by som sa mýlil.

Kresba: Andrej Mišanek

Vladimír Putin

Reč vo Valdajskom klube v septembri 2013

Dobrý deň, vážení priatelia! Vážené dámy a páni!

Dúfam, že sme vybrali správne miesto a čas na vašu diskusiu a naše spoločné stretnutie. Nachádzame sa v centre Ruska - nie v jeho geografickom strede, ale v duchovnom centre Ruska. Novgorodský región je jednou z kolísok našej štátnosti. Podľa výskumov a analýz našich významných historikov sa práve tu utvárali základné prvky ruskej štátnosti s ohľadom na to, že veľké rieky Volchov a Neva boli prirodzenými centrami spojenia i komunikácie tých čias. A práve tu sa postupne začala rodiť ruská štátnosť. Ako už bolo povedané, v tomto roku Valdajský klub priniesol bezprecedentné zloženie účastníkov - viac než 200 ruských a zahraničných politikov, verejných činiteľov, duchovných vodcov, filozofov, kultúrnych dejateľov, ľudí s veľmi rozdielnymi a občas i protichodnými názormi a s originálnym uhlom pohľadu na svet.

Diskutovali ste tu spolu už niekoľko dní. Budem sa snažiť vás zbytočne neunavovať. Ale predsa len - aj ja si dovolím vyjadriť svoj názor na témy, ktorých ste sa dotkli vo svojich diskusiách na týchto stretnutiach. Nejde len o analýzu ruských historických, kultúrnych a štátnických skúseností. Predovšetkým mám na mysli všeobecné rozpravy, rozhovor o budúcnosti, o stratégii a hodnotách, o hodnotovom základe vývoja našej zeme, o tom, ako budú vplývať globálne procesy na našu národnú identitu, o tom, aký svet 21. storočia by sme chceli vidieť a čo môže do tohto sveta spolu so svojimi partnermi priniesť naša krajina - Rusko.

Dnes stoja pred nutnosťou hľadania novej stratégie a záchrany svojej identity v kardinálne sa meniacom svete - vo svete, ktorý sa stal otvorenejším, priehľadnejším, navzájom závislejším, v takej či onakej forme vlastne všetky štáty sveta a všetky národy: Rusi, európske národy, Číňania, Američania a spoločnosť vo všetkých štátoch na zemi. Aj my sa, samozrejme, vrátane nás, ktorí sme prítomní na stretnutí Valdajského klubu, snažíme lepšie pochopiť, ako na túto výzvu odpovedajú naši partneri - pretože sa tu stretávame so špecialistami na Rusko. No vychádzame z toho, že naši vážení hostia podávajú svoj uhol pohľadu na spoluprácu, na vzájomný vzťah medzi Ruskom a tými štátmi, ktoré zastupujete.

Pre Rusov a pre Rusko zaznievajú v našej spoločnosti stále hlasnejšie a hlasnejšie otázky: Kto sme? Kým chceme byť? Opustili sme sovietsku ideológiu, vrátiť sa k nej je nemožné. Prívrženci fundamentálneho konzervativizmu, idealizujúci Rusko spred roku 1917 sú, zdá sa, rovnako vzdialení od reality ako zástancovia západného ultraliberalizmu. Je očividné, že sa nemôžeme pohnúť ďalej bez duchovného, kultúrneho a národného sebaurčenia, inak nebudeme môcť odporovať vonkajším i vnútorným výzvam a nedosiahneme úspech v podmienkach globálnej konkurencie. A dnes vidíme nové kolo tejto konkurencie.

Základné smerovania dnešnej konkurencie sú ekonomicko-technologické a ideovo-informačné. Prehlbujú sa i vojensko-politické problémy a vyhrocuje sa vojensko-politická situácia. Svet sa stáva čoraz viac surovejší a neraz v ňom dochádza nielen k porušovaniu medzinárodného práva, ale i elementárnej slušnosti. Treba byť silný na vojenských, technologických a ekonomických pozíciách, ale najhlavnejšie, čo bude určovať úspech, je kvalita ľudí, intelektuálna, duchovná a morálna úroveň spoločnosti. Veď napokon i ekonomický rast, i blahobyt, i geopolitický vplyv závisia od stavu samotnej spoločnosti, od toho, do akej miery sa občania toho či iného štátu považujú za jednotných, do akej miery sú zakorenení vo svojich dejinách, v hodnotách a tradíciách, od toho, či ich spájajú spoločné ciele a zodpovednosť. V tomto zmysle má pre Rusko otázka nachádzania a upevňovania národnej identity skutočne fundamentálny charakter. Medzitým dnes Rusko zakúša nielen objektívny globalizovaný tlak na svoju národnú identitu, ale i následky národných katastrof dvadsiateho storočia, počas ktorého sme dvakrát zažili rozpad našej štátnosti. Dôsledkom toho utŕžil ruský národ zničujúci úder na svoj kultúrny a duchovný kód, čelil prerušeniu tradícií a jednoty dejín, demoralizácii spoločnosti, deficitu vzájomnej dôvery a zodpovednosti. Práve v tom spočívajú korene mnohých pálčivých problémov, s ktorými sa dnes stretávame. Veď otázka zodpovednosti pred samým sebou, pred spoločnosťou i pred zákonom, je jednou zo základných otázok nielen práva, ale i každodenného života. Roku 1991 bolo ilúziou, že nová národná ideológia, ideológia rozvoja, sa zrodí sama od seba. Štát, vláda, intelektuálna a politická trieda sa vlastne sami zbavili tejto úlohy o to viac, čo predošlá oficiálna ideológia za sebou zanechala ťažký pocit trpkosti. V skutočnosti sa však všetci báli dotknúť sa tejto témy. Okrem toho nedostatok národnej idey založenej na národnej identite vyhovoval tej kvázinárodnej časti elity, ktorá uprednostnila zlodejstvo a odsun kapitálu a neprepojila svoju budúcnosť s krajinou, kde tento kapitál získala. Prax ukázala, že nová národná idea sa nezrodí a nebude sa vyvíjať podľa pravidiel trhovej ekonomiky.

Samovoľne vybudovaný štát a spoločnosť nefunguje, rovnako ako ani mechanické kopírovanie cudzích skúseností. Takéto bezohľadné osvojovanie si cudzieho, ako i vonkajšie pokusy civilizovať Rusko neboli prijaté absolútnou väčšinou nášho národa, pretože túžba po samostatnosti, po duchovnej, ideologickej a vnútoropolitickej suverenite je neoddeliteľnou súčasťou nášho národného charakteru. Mimochodom, takýto prístup nefunguje aj v mnohých ďalších štátoch. Pominuli časy, keď sa dal hotový model usporiadania spoločnosti aplikovať v cudzom štáte jednoducho ako počítačový program.

Taktiež rozumieme, že identita ani národná idea nemôžu byť nanútené zhora, nemôžu byť postavené na základe ideologického monopolu. Takáto konštrukcia je nestála a veľmi zraniteľná, z vlastnej skúsenosti vieme, že v súčasnom svete nemá budúcnosť. Potrebujeme historickú tvorivosť, syntézu najlepšej národnej skúsenosti a idey, interpretáciu našich kultúrnych, duchovných, politických tradícií z rôznych uhlov pohľadu. Potrebujeme pochopiť, že to nie je nič ustrnuté a dané na večné veky, ale že je to živý organizmus. Len vtedy bude naša národná identita stáť na pevnom základe a bude sa obracať nie na minulosť, ale na budúcnosť. To je hlavný argument v prospech toho, aby sa otázka ideológie vývoja pozorne prerokúvala medzi ľuďmi rôznych názorov, ktorí majú rozličný pohľad na to, ako treba pristupovať k daným problémom. My všetci: takzvaní neoslavjanofili i neozápadníci, stúpenci štátu i takzvaní liberáli - celá spoločnosť musí spoločne pracovať na formovaní všeobecných cieľov vývoja. Treba sa vymaniť zo zvyku počúvať iba rovnako zmýšľajúcich ľudí a hneď od počiatku s hnevom, ba dokonca s nenávisťou, odmietať akýkoľvek iný uhol pohľadu. S budúcnosťou krajiny sa nemôžeme zahrávať, ako sa kope do futbalovej lopty, ponárať sa do bezbrehého nihilizmu, konzumu, kritiky všetkých a všetkého či bezútešného pesimizmu. A to znamená, že liberáli sa musia naučiť viesť dialóg s predstaviteľmi ľavicového krídla a, naopak, národniari sa musia rozpamätať, že Rusko sa formovalo práve ako mnohonárodnostný a mnohokonfesný štát už od svojich prvých krokov a myslieť na to, že pochybujúc o našom mnohonárodnostnom zložení a zneužívajúc ruský, tatársky, kaukazský, sibírsky či akýkoľvek iný nacionalizmus a separatizmus; sa sami vydávame na cestu zničenia vlastného genetického kódu. Zničili by sme tak sami seba.

Suverenita, samostatnosť a celistvosť Ruska sú bezpodmienečné. To sú tie "červené línie", ktoré nemožno prekročiť. Pri všetkej rôznosti našich názorov je diskusia o identite a národnej budúcnosti nemožná bez patriotizmu všetkých jej účastníkov. Samozrejme, mám na mysli patriotizmus v najčistejšom význame slova.

Príliš často sa v našich národných dejinách stretávame namiesto opozície voči vláde s opozíciou voči samotnému Rusku. Už som sa o tom zmieňoval. Hovoril o tom i Puškin. A vieme, ako to končilo - zvrhnutím štátu ako takého. V Rusku prakticky neexistuje rodina, ktorú by nezasiahli strasti uplynulého storočia. Otázky hodnotenia niektorých historických udalostí doteraz rozdeľujú krajinu i spoločnosť. Musíme sa vyliečiť z týchto rán, obnoviť celistvosť historického tkaniva. Nemôžeme sa viac zaoberať sebaklamom, vyškrtnúť nepekné alebo ideologicky nevhodné stránky, prerušiť spojitosť pokolení, zachádzať do extrémov pri vytváraní alebo zbavovaní sa idolov. Je načase prestať si všímať v dejinách iba to zlé, nadávať na seba väčšmi, než to robí ktokoľvek z našich neprajníkov. Kritika je nutná. Ale bez pocitu vlastnej dôstojnosti, bez lásky k Vlasti je táto kritika ponižujúca a neproduktívna.

Musíme byť hrdí na svoje dejiny - a máme byť na čo hrdí. Celá naša história bez výnimiek sa musí stať časťou ruskej identity. Bez priznania tejto skutočnosti nie je možná vzájomná dôvera a pohyb spoločnosti dopredu.

Ešte jedna vážna výzva k ruskej identite je spätá s udalosťami, ktoré prebiehajú v súčasnom svete. Má to i zahraničnopolitické a morálne aspekty. Vidíme, ako mnohé euroatlantické štáty fakticky nastúpili na cestu odmietania vlastných koreňov, a teda kresťanských hodnôt, ktoré tvoria základ západnej civilizácie. Odmietajú morálne princípy a akúkoľvek tradičnú identitu: národnú, kultúrnu, náboženskú alebo dokonca rodovú. Vedú politiku kladúcu na roveň mnohodetnú rodinu i jednopohlavné partnerstvo, vieru v Boha i vieru v satana. Excesy politickej korektnosti zašli tak ďaleko, že sa celkom vážne hovorí o registrovaní politických strán zameraných na propagáciu pedofílie. Ľudia v mnohých európskych štátoch sa hanbia a boja hovoriť o svojej náboženskej príslušnosti. Rušia sa sviatky alebo sa dokonca premenúvajú, aby sa ostýchavo zakryla pravá podstata týchto sviatkov - ich mravný základ. A tento model sa snažia agresívne vnútiť všetkým, celému svetu. Som presvedčený, že je to priama cesta k degradácii a primitivizmu, k hlbokej demografickej a morálnej kríze. Čo ešte môže byť väčším dôkazom morálnej krízy ľudského spoločenstva, než strata schopnosti sebareprodukcie? Dnes sa už vlastne všetky štáty nie sú schopné reprodukovať, dokonca ani s pomocou migrácie. Bez hodnôt spočívajúcich v kresťanstve a ďalších svetových náboženstvách, bez morálnych noriem, ktoré sa formovali po tisícročia, ľudia neodvratne stratia ľudskú dôstojnosť. Považujeme za prirodzené a správne tieto hodnoty chrániť. Treba rešpektovať právo akejkoľvek menšiny na odlišnosť, ale taktiež sa nesmie spochybňovať právo väčšiny.

Zároveň vidíme pokusy rozličnými spôsobmi znovuoživiť jednopolárny unifikovaný model sveta, poškvrniť inštitút medzinárodného práva a národnej suverenity. Takýto jednopolárny, unifikovaný svet nepotrebuje suverénne štáty. Potrebuje vazalov. V dejinnom zmysle je to odvrátenie sa od svojej tváre, od prirodzenej rôznorodosti sveta, ktorú stanovil Boh.

Rusko je na strane tých, ktorí sa domnievajú, že kľúčové riešenia sa musia spracovať na kolektívnom základe, a nie po uvážení a v záujme cudzích krajín alebo skupín štátov, že musí fungovať medzinárodné právo, a nie právo silnejšieho, nie právo päste; že žiadny štát a žiaden národ nie je výnimočný, ale je unikátny, samozrejme, svojbytný a má rovnaké práva, vrátane práva na samostatné určenie svojho vývoja. Toto je náš konceptuálny pohľad vyplývajúci z nášho osobitého dejinného osudu, z role Ruska vo svetovej politike. Naša súčasná situácia má hlboké historické korene. Samotné Rusko sa vyvíjalo na základe rôznorodosti, harmónie a vyváženia, a túto rovnováhu prinášalo i do okolitého sveta. Chcem vám pripomenúť, že Viedenský kongres roku 1815 a jaltské dohody z roku 1945, sa konali s veľmi aktívnou účasťou Ruska, a zabezpečili dlhodobý mier. Sila Ruska, sila víťaza v týchto prevratných okamihoch, sa prejavila v jeho ušľachtilosti a spravodlivosti. Spomeňme si len na konferenciu vo Versailles, ktorá sa konala bez ruskej účasti. Mnohí odborníci - a ja s nimi celkom súhlasím - sa domnievajú, že práve vo Versailleskej mierovej zmluve spočívali korene budúcej Druhej svetovej vojny. Pretože Versailleská konferencia bola namierená proti nemeckému ľudu a uložila na jeho plecia také obmedzenia na celé storočie dopredu, s ktorými by sa pri normálnom fungovaní nemohol vyrovnať.

Chcem vás upozorniť ešte na jeden zásadný aspekt. V európskych, aj mnohých ďalších krajinách, je v súčasnosti z pochopiteľných dôvodov spochybňovaný takzvaný multikulturalizmus, ktorý bol v mnohých ohľadoch do týchto krajín prinesený ako umelo zvrchu dosadený model. Je totiž založený na splácaní koloniálnej minulosti. Nie je náhoda, že politici a verejní činitelia samotnej Európy dnes čoraz častejšie hovoria o krachu multikulturalizmu, o tom, že nie je schopný zabezpečiť integráciu inojazyčných a inokultúrnych prvkov do spoločnosti.

V Rusku, ktoré sa svojho času snažili označiť nálepkou "väzenie národov", za celé stáročia nezmizlo ani jedno, ani čo i len najmenšie etnikum. Všetky národy si zachovali nielen svoju vnútornú autonómiu a kultúrnu identitu, ale i svoje historické územia. Viete, so záujmom som sa dozvedel, čo mi predtým nebolo známe: v Sovietskom zväze autority k tejto otázke pristupovali tak pozorne, že takmer každá maličká národnosť mala svoju vlastnú tlač, podporovali sa národné jazyky a národná literatúra. Mimochodom, k mnohému z toho, čo sa robilo v tejto oblasti skôr, sa musíme vrátiť a vziať si ponaučenie. Máme nahromadenú unikátnu skúsenosť vzájomného vplývania, vzájomného obohacovania sa, vzájomnej úcty rozličných kultúr. Táto polykultúrnosť a polyetnicita žije v našom dejinnom povedomí, v našom duchu, v našom historickom kóde. Podľa tohto organického modelu sa po tisícročia utvárala naša štátnosť. Ako sa obrazne vyjadril filozof Konštantín Leontiev, Rusko sa vždy vyvíjalo ako "kvitnúca zložitosť", ako štát-civilizácia, vystužená ruským národom, ruským jazykom, ruskou kultúrou, Ruskou pravoslávnou cirkvou a ďalšími tradičnými náboženstvami Ruska. Práve z modelu štátu ako civilizácie pochádzajú zvláštnosti nášho štátneho zriadenia, ktoré sa vždy snažilo flexibilne prispôsobiť národným či náboženským špecifikám rôznych oblastí, zabezpečujúc mnohorakosť v jednote. Kresťanstvo, islam, budhizmus, judaizmus a ďalšie náboženstvá - to všetko bola neoddeliteľná súčasť identity a historického odkazu Ruska súčasnému životu jeho občanov. Hlavná úloha štátu, zakotvená v Ústave, je zabezpečenie rovnakých práv zástupcom tradičných náboženstiev i ateistov, práva na slobodu svedomia pre všetkých občanov štátu. Predsa však identifikácia výlučne na základe etnicity či náboženstva, je v najväčšom štáte s multietnickým zložením obyvateľstva, samozrejme, nemožná. Práve formovanie občianskej identity na základe všeobecne platných hodnôt, vlasteneckého povedomia, občianskej zodpovednosti a solidarity, rešpektovania zákona, spoluúčasti na osude Vlasti bez straty väzby na svoje vlastné etnické a náboženské korene - to všetko sú nutné podmienky ochrany štátnej jednoty. Vedú sa rozsiahle diskusie o tom, ako bude ideológia národného rozvoja formovaná politicky, ideovo a konceptuálne - na čom ste sa zúčastnili i vy, drahí kolegovia. Som však hlboko presvedčený o tom, že v srdci našej filozofie musí byť rozvoj človeka - a teda rozvoj morálny, intelektuálny i fyzický. Ešte na začiatku 90. rokov Solženicyn označil za hlavný národný cieľ ochranu národa po nesmierne ťažkom 20. storočí. Dnes musíme priznať: zatiaľ sa nám nepodarilo celkom prelomiť negatívne demografické trendy. Len o malý krôčik sme ustúpili od nebezpečnej čiary predstavujúcej stratu národného potenciálu.

Žiaľ, v dejinách nášho štátu bola často hodnota jednotlivého ľudského života veľmi nízka. Príliš často boli ľudia iba prostriedkom, a nie cieľom poslania rozvoja. Nemáme už právo, a ani nemôžeme hodiť milióny ľudských životov do ohňa pokroku. Musíme chrániť každého. Práve vzdelaní, tvoriví, fyzicky i duševne zdraví ľudia, a nie prírodné zdroje či jadrové zbrane, budú hlavnou silou Ruska v tomto i v nasledujúcich storočiach.

Rola vzdelania je o to dôležitejšia, že na výchovu osobnosti, vlastenca, musíme obnoviť rolu veľkej ruskej kultúry a literatúry. Musia byť základom pre sebaurčenie občanov, zdrojom svojbytnosti a základu pre pochopenie národnej idey. Tu veľmi veľa záleží od učiteľskej a pedagogickej obce, ktorá bola a zostane jedným z najdôležitejších strážcov celonárodných hodnôt, myšlienok a pozícií. Toto spoločenstvo rozpráva jedným jazykom - jazykom vedy, poznania a vzdelania. A to na obrovskom území rozprestierajúcom sa od Kaliningradu po Vladivostok. A už len tým toto spoločenstvo - mám na mysli spoločenstvo učiteľov a pedagógov v úplnom, širokom zmysle slova - upevňuje náš štát. A podpora tohto spoločenstva je jeden z najdôležitejších krokov na ceste k silnému, prekvitajúcemu Rusku.

Ešte raz zdôrazním, že ak nebudeme sústrediť naše sily na vzdelanie a zdravie ľudí, na formovanie vzájomnej zodpovednosti vlády a každého občana a, napokon, na obnovenie dôvery vo vnútri spoločnosti, prehráme v historickej súťaži. Občania Ruska sa musia cítiť ako zodpovední páni svojej zeme, svojho kraja, svojho mesta, svojho imania, majetku i svojho života. Občan je ten, kto je schopný samostatne riadiť svoje záležitosti a slobodne spolupracovať so seberovnými. A najlepšia škola občianstva je miestna samospráva a občianske iniciatívy organizované samotnými ľuďmi. Samozrejme, v tomto prípade mám na mysli mimovládne organizácie. Mimochodom, jednou z najlepších ruských politických tradícií je tradícia krajov fungujúccich práve na princípoch samosprávy. Len z efektívnych mechanizmov samosprávy môže vyrásť súčasná občianska spoločnosť a súčasná národne orientovaná elita, samozrejme, i vrátane opozície s vlastnou ideológiou, hodnotami, kritériami dobra a zla, ktoré budú jej vlastné a nenanútené médiami a už vôbec nie zahraničím. Štát je pripravený a bude dôverovať iniciatívam a samosprávnym štruktúram. Musíme však vedieť, komu dôverujeme. A to je absolútne normálna svetová prax, vlastne preto sme prijali nové zákonodarstvo zvyšujúce transparentnosť činnosti mimovládnych organizácií.

Keď je reč o akýchkoľvek reformách, nesmieme zabudnúť, že naša zem nie je len Moskva a Petrohrad. Pri rozvoji ruského federalizmu sa musíme opierať o našu vlastnú historickú skúsenosť, využívať flexibilné a rôznorodé modely. Do modelu ruského federalizmu je vložený veľký potenciál. Musíme sa ho naučiť správne využívať a nezabúdať na hlavné: rozvoj regiónov a ich samostatnosť. Musíme pracovať na vytváraní rovnakých možností pre všetkých občanov bez ohľadu na miesto ich bydliska; musíme pracovať na eliminovaní nerovností v ekonomickom a sociálnom rozvoji regiónov Ruska, a to znamená pracovať na posilnení jednoty zeme. Samozrejme, je to zložitá úloha, pretože tieto regióny sa v priebehu desaťročí, ak nie storočí, vyvíjali nerovnomerne.

Chcel by som sa dotknúť ešte jednej témy.

21. storočie predpovedá, že bude storočím veľkých zmien, epochou formovania silných geopolitických kontinentov, finančno-ekonomických, kultúrnych, civilizačných, vojensko-politických. A preto je našou absolútnou prioritou úzka spolupráca so susedmi. Budúci eurázijský ekonomický zväz, o ktorom sme sa zmienili a o ktorom sme veľa hovorili v poslednom čase, nie je len súborom navzájom výhodných dohôd. Eurázijský zväz je projekt ochrany identít národov v historickom eurázijskom priestore v novej ére a v novom svete. Eurázijská integrácia je šancou pre celý postsovietsky priestor, aby sa stal samostatným centrom globálneho rozvoja, a nie perifériou Európy či Ázie. Chcem zdôrazniť, že eurázijská integrácia bude konštituovaná na princípe rozmanitosti. Bude to únia, v ktorej si každý zachová svoju tvár, svoju svojbytnosť a politickú subjektivitu. Spolu s partnermi budeme postupne, krok za krokom realizovať tento projekt. Očakávame, že bude naším spoločným vkladom na záchranu rozmanitosti a stability svetového rozvoja.

Vážení kolegovia!

Doba po roku 1991 sa zvykne nazývať postsovietskou fázou. Prežili sme a prekonali toto búrlivé a dramatické obdobie. Rusko, ako to už bývalo neraz v dejinách, prešlo cez tieto premeny a ťažké skúšky a vracia sa späť samo k sebe. Vracia sa k svojim vlastným dejinám.

Upevnili sme svoju národnú svojbytnosť, posilnili svoje korene, a zostali otvorení a vnímaví k najlepším myšlienkam a skúsenostiam Východu i Západu - a teraz musíme a i pôjdeme vpred.

Ďakujem veľmi pekne za pozornosť.

Z ruského originálu uverejneného na stránke www.kremlin.ru preložila Katarína Džunková

Marine Le Penová: "Európska únia je Sovietsky zväz v európskom vydaní! Podobne ako ZSSR aj EÚ sa politicky a ekonomicky zrúti..."

Redaktorka Darja Aslamovová sa stretla roku 2012 s najznámejšou francúzskou političkou, kandidátkou na prezidenta Marinou Le Penovou. Rozprávali sa o tom, čo môže v blízkej budúcnosti očakávať Rusko i svet od EÚ a Francúzska. Slovami Le Penovej: "Sme vazalmi USA. Rusko odmietame ako cudzí element."

- Marine Le Penová (1968) je poslankyňa Európskeho parlamentu a dcéra známeho francúzskeho vlastenca Jeana-Marie Le Pena, dávneho a nezmieriteľného oponenta EÚ. Nová hviezda žiariaca na nebi francúzskej politickej scény, typická "oteckova dcéra", jeho krása i hrdosť. Roku 2011 bola zvolená za predsedníčku Národného frontu, francúzskej ultrapravicovej strany, ktorú takmer štyridsať rokov viedol jej otec. Vysoká blondínka až s ľadovo bledými vlasmi, ktorá v sebe nosí čosi z Amazonky s hlbokým a chrapľavým hlasom, schopná udržať si odstup od sveta. Realistka a šikovná žena, utišujúca svoj temperament nezlomnej vôle. Jej vonkajšia zdržanlivosť spolu s vnútornou vrelosťou citov vytvárajú charizmu oslovujúcu mužov i ženy. Keď ju niečo strhne, žiadostivo, až mužsky potiahne z cigarety a v jej chladných svetlých očiach sa hneď rozhoria plamienky. Jednoducho - získala si ma. Čo môže energická madam Le Penová osobne, nová tvár francúzskeho vlastenectva, povedať nielen o Francúzsku, ale i o celej zjednotenej Európe?

M. Le Penová: - Spočiatku bola EÚ plánovaná ako protiváha USA a ako nový politický hráč na geopolitickom poli. Ale americký model integrácie ako 'taviaceho sa kotla' sa nedá aplikovať na Európu. Európska únia skrachovala aj po ekonomickej stránke. Zaznamenali sme najslabší ekonomický rast za posledných desať rokov! Euro, ktoré bolo považované za nástroj financujúci európsku politickú jednotu, sa nestalo univerzálnou menou vhodnou pre všetkých. Ako sa hovorí: jednému je oblek malý, a druhému zas priveľký. Jediný štát, ktorému bol oblek šitý na mieru, je Nemecko. Hrá na šachovom poli valút a stále vyhráva. K čomu viedlo vytvorenie Európskej únie? K postupnému ovládnutiu suverenity európskych národov a krôčik po krôčiku k ich postupnému odovzdaniu do rúk technokratom, ktorých nikto nezvolil a ktorí sa nikomu nezodpovedajú! (Slovo technokrat nadobudlo roku 2011 hanlivý význam, keď medzinárodná banková lobby so súhlasom EÚ dosadila do vlád zadlžených štátov svojich ľudí - gréckeho premiéra Lukasa Papadimosa a talianskeho ministra financií Maria Montiho. V oboch štátoch došlo vlastne k štátnemu prevratu, pri ktorom boli odvolaní zákonní a národom vybraní predstavitelia, pozn. D. A.) Čo dnes vidíme v podobe EÚ? Nový Sovietsky zväz. V EÚ vládne pseudodemokracia, pri ktorej môžete hovoriť, dokonca kričať, no nik vás nepočuje. Len si spomeňte na históriu európskej ústavy. V referende Francúzi euroústavu odmietli, ale ona napriek tomu existuje! Či si ju želáme, alebo nie. Európa je ovládaná byrokraciou, ktorá sa nezaujíma o mienku národov, ale koná proti nej. V ekonomike sa dostali do vlády neoliberáli plne rozvrazajúci systém sociálnej ochrany obyvateľstva. Naša zahraničná politika je úplne podriadená USA. To je jasne viditeľné na príklade vzťahu EÚ k Rusku, ktoré my Európania vlastne zavrhujeme ako akýsi cudzí prvok. No bez Ruska by európska identita nebola úplnou. Ak chceme dosiahnuť naozaj jednotnú veľkú Európu, musí sa rozprestierať na území od Lisabonu po Vladivostok.

- V jednom z rozhovorov ste prezradili, že obdivujete Vladimíra Putina...

M. Le Penová: - Nie je to celkom pravda... Veľmi ma zaujal ako politik. Zasluhuje si úctu za svoj odpor voči skupine oligarchov, ktorí si prisvojili národné zdroje Ruska.

- Máte na mysli Chodorkovského?

M. Le Penová: - Nechcela by som teraz hovoriť o konkrétnych príkladoch. No za Putina došlo zaiste k obmedzeniu vplyvu oligarchov. U nás vo Francúzsku je podobná situácia ako v Rusku do Putinovej éry: skupinka európskych oligarchov drží v rukách národné bohatstvo, ale nikto nechce riskovať a bojovať proti nim.

- Keď vznikala EÚ, v éteri často zaznievali myšlienky o zrodení nového "európskeho človeka". Je možné vytvoriť novú identitu?

M. Le Penová: - Je to utópia. Sen všetkých globalistov - vytvoriť ľudí, ktorí viac nebudú mať vzťah k svojej vlasti, tradícii a dejinám. "Človeka rozumného" pretvoriť na "človeka globalizovaného", zbaveného svojej identity a ľahostajného k duchovným hodnotám. Chrbtovou kosťou tejto ideológie je komercia. Človek vytrhnutý zo svojich koreňov sa dá ľahko ovládať, a najmä - ľahko ho premeniť na ideálneho spotrebiteľa a otroka.

Globalizácia vyrába tovary, na ktoré využíva prácu otrokov, aby ich potom predala nezamestnaným. Tento šialený ekonomický systém založený na sociálnej nespravodlivosti musí byť zavrhnutý aj z hľadiska humanizmu. Čínska pracovná sila je pridrahá! Číňania teraz potrebujú náležité mzdové ohodnotenie, a tak sa kapitál presúva ďalej, do Bangladéša, aby si našiel nových otrokov. No ak si nezamestnaní kedysi bohatého západného sveta nebudú môcť kúpiť ani lacné tovary vyrobené otrokmi, celý systém sa zrúti! Preto sa treba vrátiť k silnému štátu, obnoviť hranice, zaviesť colné poplatky a zabrániť slobodnému, nikým nekontrolovanému pohybu kapitálu. Finančný sektor topiaci sa v špekuláciách potrebuje prísnu štátnu kontrolu.

- Po Druhej svetovej vojne bolo hlavnou starosťou Európy Nemecko. Jedným z cieľov vytvorenia EÚ bola kontrola nemeckého štátu a jeho potenciálnej moci. A čo máme dnes? Nemecko označované za pána Európy. Nemá Francúzsko z tejto skutočnosti strach?

M. Le Penová: - Je to minimálne znepokojujúce. Po vojne bolo Nemecko zničené, ticho sedelo a snažilo sa nevytŕčať. Splatilo všetky dlhy, dočkalo sa svojho zjednotenia po páde ZSSR a teraz sa nachádza na zjavne dominantnej pozícii. Nemecko v podstate vnucuje svoj uhol pohľadu slabším štátom. Nie je tajomstvom, že Nemecko sa pozdvihlo na úkor periférií, napríklad Grécka tak, že im predávalo svoju výrobky za euro - menu, ktorá je výhodná iba pre Nemecko samotné.

- Čo by ste urobili na mieste Grécka?

M. Le Penová: - V 21. storočí Gréci upadli do súčasného dlhového otroctva, ktoré bolo zrušené v Aténach v piatom storočí pred Kristom. Mali by vystúpiť z eurozóny a vrátiť sa k vlastnej mene. Určite nastane chaos, ale tomu sa nedá vyhnúť. EÚ vznikla preto, aby v Európe zavládol mier, no v skutočnosti sa teraz nachádzame v stave ekonomickej vojny, kedy sa štáty neustále obviňujú navzájom. Nemci kárajú Grékov za ich lenivosť, a Gréci prehlasujú, že Nemci ich využívali a žili na ich úkor.

- Zmení sa táto ekonomická studená vojna na horúcu?

M. Le Penová: - Nachádzame sa v predrevolučnej situácii. Globalizácia a slobodný pohyb kapitálu nastolili pre zamestnancov na celom svete zákony džungle, podmienky krutej konkurencie. Bude to vojna medzi národmi alebo v rámci národov proti ich vlastným elitám? Skôr to druhé. Preto hovorím o revolúcii, nie o vojne. Globalizácia vytvorila nepočetnú triedu ľudí, veľkooligarchov, ktorí vládnu všetkému a držia svet vo svojich rukách. Nazvime túto triedu plutokraciou. Národ sa pokúša protestovať a tieto protesty nutne povedú k explózii.

Predpoklad konfliktu v globalizovanej spoločnosti spočíva v otvorených hraniciach, masovej migrácii obyvateľstva, druhom veľkom sťahovaní národov, ktoré celkom zmenilo identitu aj spôsob života ľudí. V arabskom svete vrie "revolúcia hladných krkov", akási revolúcia hladujúcich. Do Európy utekajú ľudia z Líbye, Egypta či Tunisu. Samozrejme, nemôžeme bombardovať lode s utečencami, to je absurdné. Ale musíme viesť politiku prevencie pred migráciou. Aby cudzinci nemali dôvod emigrovať do Francúzska. Francúzsky štát sa správa lepšie k imigrantom, než k vlastným občanom. Dostanú ľahko občianstvo, sociálnu pomoc, dotáciu na bývanie, bezplatné medicínske služby i vzdelanie. Môžu si ľahšie nájsť prácu. Štát zaväzuje silné podniky, aby prijímali do zamestnania ľudí rôznych kultúr a rôznych pôvodov. Firmy radšej zamestnajú chlapcov s menom Mohammed než François - len kvôli politickej korektnosti. To je hrubé porušenie princípu rovnosti. Francúzsko je najústretovejší štát k prisťahovalcom. Práve to priťahuje najväčší počet imigrantov. Ak obmedzíme toto čerpanie výhod, cudzinci už nebudú mať dôvod vyberať si Francúzsko. Ako to dosiahnuť? Každý nový prisťahovalec musí žiť len na vlastné náklady a nedostávať pomoc od štátu. Prednosť pri prijímaní do zamestnania musia mať Francúzi - prisťahovalci môžu byť prijatí vtedy, ak nezaberajú miesto Francúzom. A treba preanalyzovať zákon o "znovuzjednotení rodín", keď za jedným imigrantom, ktorý si našiel prácu, prichádza v priebehu niekoľkých rokov jeho príbuzenstvo. Vďaka tomuto zákonu prišlo do Francúzska za posledných tridsať rokov asi desať miliónov osôb! Každý rok sa legálne prisťahuje do krajiny asi dvesto tisíc ľudí a nelegálnou cestou tiež takmer taký istý počet. (Nesmieme sa preto čudovať, že počet nezamestnaných vzrástol skoro na sedem miliónov!) Ďalším problémom je otázka identity. Veľká francúzska revolúcia plne sekularizovala naše hodnoty a náboženské vyznanie Francúzska - to je jej osobitá "zásluha".

Štát nesmie podporovať a financovať náboženské obce. Katolíci, protestanti, židia - všetci sa riadia týmto pravidlom. Jediný, kto odporuje, sú islamskí fundamentalisti snažiaci sa presadiť náboženské zákony vo verejnej sfére. V islame neexistuje rozdiel medzi duchovným a svetským životom a moslimovia nechcú rešpektovať francúzsky princíp sekulárneho štátu. Islam ide ruka v ruke s globalizáciou. Prečo? Čo majú spoločné? Islam ako globálne náboženstvo neprijíma koncept hraníc štátu a národnej identity. Naša francúzska národná identita je kresťanská, či sa to už niekomu páči alebo nie. Francúzsko si musí ctiť svoje kresťanské korene. Nechcem, aby bolo v našej krajine toľko mešít, koľko kostolov. Nechcem sa podrobovať akémusi "náboženskému balansu". Ak chcú mať moslimovia novú mešitu, nech si ju financujú sami. Štát ich v tom nesmie podporovať. A rovnako ani zavádzať doplňujúce oficiálne moslimské sviatky, povoľovať v štátnych školách oddelené vyučovanie pre chlapcov a dievčatá alebo oddelené mužské a ženské časti na plavárňach. Existuje staré príslovie: "V Ríme sa správaj ako Rimania!" Zatiaľ čo náš súčasný štát prijíma všetky podmienky vnucované moslimami. Treba im pripomenúť, kde sú hranice. Inak prehráme vojnu ešte skôr, než vôbec začneme bojovať.

- Teraz opakujete slová, ktoré predniesol Sarkozy v predvečer prezidentských volieb!

M. Le Penová: - (Rázne) Nie! To on roku 2007 opakoval to, čo hovorili vedúce osobnosti Národného frontu! Ukradol myšlienky našej strany, aby získal víťazstvo vo voľbách. Je to politická lož!

- O vojne v Líbyi zvyknú Francúzi vravieť ako o osobnom víťazstve Sarkozyho. Vraj sa tak Francúzsko opäť stalo vojenským štátom.

M. Le Penová: - Účasť vo vojne v Líbyi je medzinárodnou hanbou Francúzska! Je to kmeňová vojna, do ktorej sa zahanbujúcim spôsobom zamiešali Francúzi a dali zbrane do rúk fanatickým islamistom. Nie je tajomstvo, že povstalci Benghazi boli väčšinou bojovníkmi "Al-Káidy", džihádistami. Sarkozy im zabezpečil víťazstvo a teraz pomocou francúzskych zbraní ničia opozíciu. Je to úbohé!

- Ak by ste sa stali prezidentkou Francúzska, čo by ste urobili ako prvé?

M. Le Penová: - V prvom rade by som vrátila národnú suverenitu našej mene. Francúzsko musí vystúpiť z eurozóny, začať raziť frank a vyhnať monopoly z finančných trhov. Po druhé: treba nutne rozdeliť banky podľa druhov ich činností - na komerčné depozitno-úverové, kam ľudia ukladajú svoje peniaze a v ktorých sú zakázané rizikové finančné operácie (s následným čiastočným znárodnením týchto bánk) a na investičné, ktoré zarábajú na rizikách. (Tento návrh Le Penovej je vlastne návrat k americkému zákonu Glass-Steagalla z čias Veľkej hospodárskej krízy, ktorý mal zabrániť finančným špekuláciám. Táto myšlienka pochádzala od Roosevelta, ktorý ako jediný bojoval so ziskuchtivou bankárskou lobby, pozn. D. A.). Tretím opatrením by bol uvážený a premyslený colný protekcionizmus i plná kontrola hraníc, aby sa reguloval pohyb kapitálu, tovarov a ľudí.

- Podľa uvedeného teda treba vystúpiť nielen z EÚ, ale aj z WTO!

M. Le Penová: - Som pripravená vystúpiť z akýchkoľvek dohovorov, ktoré predstavujú ohrozenie našich národných záujmov. Celý Bretton-Woodsky systém, ktorý priniesol obrovské privilégiá doláru, už melie z posledného. (Bretton-Woodsky systém z roku 1944 priniesol novú formu monetárnych vzťahov, pričom novou hlavnou svetovou menou sa popri zlate stal dolár. USA sa tak stali svetovým finančným hegemónom a nastala plná "dolarizácia" svetovej ekonomiky. Tzv. zlatý štandard dolára ako prvý spochybnil Charles de Gaulle. Generál vyslal do prístavu v New Yorku loď plnú "zelených balíčkov", t.j. asi 750 miliónov dolárov, a požadoval ich výmenu za zlato. Američania de Gaulla prekliali, ale požadovanú sumu mu vyplatili. Zanedlho USA jednostranne zamietli krytie dolára zlatom. Geniálny podvod všetkých čias i všetkých národov! Pozn. D. A.). Celý svet sa stal rukojemníkom dolára - papierovej meny, ktorá nie je krytá ničím. Pozrite sa na Čínu - na tú ostražitú, zodpovednú krajinu, ktorá odvšadiaľ skupuje zlato a striebro. Svet nutne potrebuje rezervnú menu alebo dokonca polimetalový systém valút. Musíme ukončiť tieto bezhraničné privilégiá dolára.

- Nechcem Vás strašiť, ale ktokoľvek, kto sa postavil proti vláde dolára a svetovej vláde bankárov, skončil ako J. F. Kennedy. Prezident USA, ktorý vystúpil proti systému Federálnych rezerv, bol zastrelený pred zrakmi celého sveta.

M. Le Penová: - Taktiež si pripomínam i osud Charlesa de Gaulla, ktorý ako jediný bojoval proti doláru. Revolúcia roku 1968 vo Francúzsku bola organizovaná cielene, aby zbavila de Gaulla moci. Ale ja sa nebojím. Jana z Arcu zomrela ako devätnásťročná, no dokázala veľké činy. A ja mám už štyridsať tri rokov (r. 2012, pozn. red.). Čoho sa mám báť?

- Sú aj ponižujúcejšie a menej "ušľachtilé" spôsoby, ako odstrániť ľudí. Spomeňte si, čo sa stalo s hlavou Medzinárodného menového fondu, D. Strauss-Kahnom! 3. apríla 2011 vystúpil s vážnym konceptuálnym prejavom, v ktorom vzniesol námietku voči doláru a princípom voľného peňažného trhu. Už 14. mája ho uväznili kvôli podozreniu zo znásilnenia chyžnej.

M. Le Penová: - Strauss-Kahn je muž so slabým charakterom. Ja som žena a nedopúšťam sa podobných priestupkov.

- Čo však zmôžu ženy v absolútne mužskom svete politiky?

M. Le Penová: - Veľmi veľa. Stojíme pevne na zemi zo svojej realistickej podstaty. Ženy nemôžu vyletieť do vysokých sfér a utopiť sa v nich, pretože sú matky. Sme zodpovedné za deti a to znamená, že i za svet, v ktorom budú žiť. Nelietame v oblakoch.

Z ruského originálu
uverejneného na stránke
denníka Komsomoľskaja Pravda
www.kp.ru
preložila
Katarína Džunková

Bojoval proti socializmu nacistického i sovietskeho typu – zaplatil za to vlastným životom

Blahoslavený kardinál Alojzije Stepinac

Blahoslavený kardinál Alojzije Stepinac sa narodil vo veľkej katolíckej rodine 8. mája 1898 v dedinke Krašić v Chorvátsku. Po ukončení gymnaziálnych štúdií roku 1916 bol odvelený na južný front do Talianska, kde získal hodnosť dôstojníka rakúsko-uhorskej armády. Roku 1924 sa definitívne rozhodol pre povolanie kňaza a bol vyslaný na štúdiá do Ríma, kde nastúpil do pápežského ústavu Germanicum. (A. Stepinac ešte pred Prvou svetovou vojnou vstúpil do arcibiskupského seminára s túžbou stať sa kňazom. Na tento úmysel podstupovala jeho zbožná matka skryto pred zrakom rodiny niekoľkokrát do týždňa pôst. Po vojne sa však Alojzije na žiadosť otca začal venovať poľnohospodárstvu, dokonca sa zasnúbil s dcérou svojho učiteľa zo základnej školy. Ako vyplýva zo vzájomnej korešpondencie snúbencov, dievčina rýchlo pochopila, že Alojzije je predurčený pre vyššie poslanie a zásnuby roku 1924 sama zrušila. Tým sa skončilo Alojzijovo váhanie medzi sviatosťou manželstva a kňazstvom, pozn. red.) Doktorát z filozofie a teológie získal na pápežskej univerzite Gregoriana. 26. októbra 1930 bol vysvätený za kňaza.

Ako farár Záhrebskej arcidiecézy sa s obrovským nasadením oddal dobročinnej činnosti, najmä starostlivosti o chudobných v najbiednejších štvrtiach Záhrebu. V časoch hospodárskej krízy založil na Vianoce roku 1931 arcidiecéznu charitu.

29. mája 1934 ho vo veku 36 rokov pápež Pius XI. menoval za pomocného záhrebského arcibiskupa. Navštevoval staré farnosti v arcidiecéze a vytvoril dvanásť nových, úzko spolupracoval s laickými združeniami a so skupinami mládeže, podporoval katolícku tlač a v priebehu národnej diskusie o konkordáte medzi Juhosláviou a Svätou stolicou celým srdcom obhajoval ochranu práv Katolíckej cirkvi. Stal sa nástupcom arcibiskupa Bauera po jeho smrti 7. decembra 1937.

Rýchly postup nacizmu v Európe primäl mladého arcibiskupa založiť roku 1936 špeciálny výbor na pomoc prenasledovaným. Roku 1938 inicioval Akciu na pomoc židovským utečencom. Jeho obrana ľudských práv a tých, čo boli prenasledovaní pred, počas alebo po Druhej svetovej vojne, zahrňovala všetkých ľudí bez ohľadu na rasu, náboženstvo, etnickú príslušnosť či sociálnu triedu.

Arcibiskup Stepinac nikdy nevynechal príležitosť na odsúdenie rasizmu a na obranu ľudských práv pre všetky osoby a národy. Roku 1943 napísal: "Vždy sme zdôrazňovali vo verejnom živote princípy večného Božieho zákonu bez ohľadu na to, či je reč o Chorvátoch, Srboch, Židoch, Cigánoch, moslimoch, pravoslávnych či o komkoľvek inom... V Katolíckej cirkvi neexistuje vládnuca a zotročená rasa."

Keď sa roku 1945 dostala v Juhoslávii k moci komunistická garnitúra, arcibiskup Stepinac pristupoval k novým autoritám podľa duchu Evanjelia. Neustúpil však zo svojich pozícií a neprestal obhajovať božské práva Cirkvi a životne dôležité záujmy chorvátskeho národa. Arcibiskupa Stepinaca prvýkrát zatkli po publikovaní listu, v ktorom odsúdil komunistickú moc za prenasledovanie kňazov.

Po následnom prepustení sa ho nový juhoslovanský vodca Josip Broz Tito snažil presvedčiť, aby Katolícka cirkev v Chorvátsku prerušila vzťahy s Rímom. Napätá situácia sa ešte vyhrotila, keď katolícki biskupi Juhoslávie dňa 22.9.1945 vydali pastiersky list odsudzujúci konanie belehradskej vlády, ktorá dala sľub o rešpektovaní slobody svedomia, náboženského vyznania a osobného vlastníctva, a vzápätí tento sľub porušila. Biskupi požadovali slobodu pre katolícku tlač, katolícke školstvo, nábožensku výchovu, katolícke spolky a "plnú slobodu pre všetky ľudské bytosti v ich neodvolateľných právach, úplné rešpektovanie kresťanských manželstiev a navrátenie všetkých zhabaných majetkov a inštitúcií."

Nasledovali útoky na Cirkev a mediálna kampaň proti osobe arcibiskupa Stepinaca. V septembri 1946 bol predvolaný pred súd. Proti súdnemu procesu s arcibiskupom protestovalo mnoho ľudí, dokonca i pápež Pius XII. 11. októbra 1946 bol arcibiskup odsúdený na 16 rokov ťažkej práce a stratu občianskych práv. Jeho hlavným "zločinom" bola obrana jednoty chorvátskej Katolíckej cirkvi so Svätou stolicou.

Dva dni po vynesení rozsudku členovia židovskej komunity v USA protestovali proti verdiktu súdu slovami: "Tento veľký muž bol obvinený z kolaborácie s nacizmom... My židia toto obvinenie odsudzujeme... Alojzije Stepinac bol jeden z mála mužov Európy, ktorý pozdvihol hlas proti nacistickej tyranii v čase, keď ho to mohlo stáť život." Arcibiskup Stepinac počas vojny naozaj pomáhal ukrývať v kláštoroch a iných cirkevných priestoroch nespočetné množstvo osôb, najmä židovského pôvodu. Niektorých z nich prichýlil až do konca vojny.

Kvôli zhoršenému zdravotnému stavu bol arcibiskup Stepinac presunutý roku 1951 do domáceho väzenia v Krašići. Mohol však vykonávať kňazskú činnosť, prijímať návštevy a písomne komunikovať s veriacimi - pričom odoslal viac než 5000 listov. Z dochovanej korešpondencie zreteľne vyplýva, že arcibiskup Stepinac nenapísal ani jediné slovo roztrpčenia na adresu svojich väzniteľov.

Pápež Pius XII ho 12. januára 1953 menoval za kardinála a nazval ho "príkladom apoštolského zanietenia a Kristovej sily." Kardinálsky klobúk dostal biskup Stepinac slovami pontifika "ako odmenu za mimoriadne zásluhy... A najmä ako česť a útechu pre našich synov a dcéry, ktorí rozhodne vyznali svoju katolícku vieru aj napriek týmto ťažkým časom." Po tejto udalosti juhoslovanský režim prerušil diplomatické vzťahy so Svätou stolicou.

V decembri 1959 ho požiadali o výpoveď v súdnom procese s predstaveným diecézneho seminára. Arcibiskup napísal autoritám list, v ktorom vysvetlil svoje dôvody neúčasti na procese a popísal dlhoročné zlé zaobchádzanie so svojou osobou a útrapy, ktoré podstúpil ako záhrebský arcibiskup. Ukončil ho slovami: "Viem, čo je mojou povinnosťou. S milosťou Božou sa ju budem snažiť plniť až do konca, bez nenávisti ku komukoľvek a bez strachu pred kýmkoľvek." Zomrel 10. februára 1960 pravdepodobne na následky otrávenia.

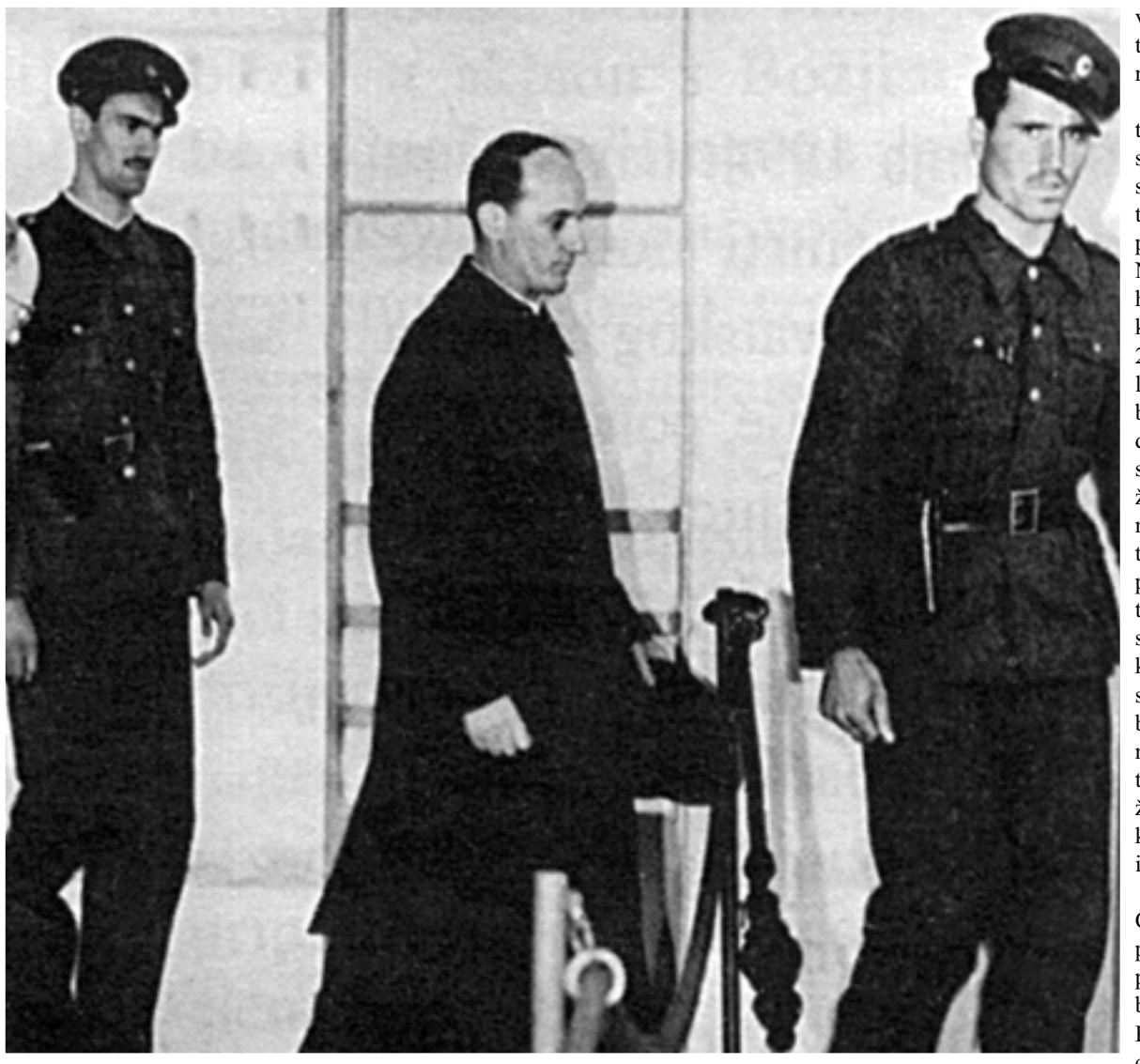

Kardinála Stepinaca vedú pred tribunál

Z anglického originálu podľa L'Osservatore Romano Weekly Edition in English uverejneného na stránke www.ewtn.com preložila Katarína Džunková

Český a slovenský 14. marec 1939

vo svetle archívnych dokumentov

Profesor M. S. Ďurica osobne preštudoval tisíce diplomatických a iných dokumentov s priamym alebo nepriamym vzťahom k 1. Slovenskej republike v nemeckých, anglických, francúzskych, izraelských, talianskych, belgických a švajčiarskych archívnych fondoch a v úradne publikovaných vydaniach dokumentov. Dal si za cieľ sprístupniť ich obsah všetkým, ktorí majú záujem poznať jeden z najdôležitej-ších úsekov dejín slovenského národa.

Predsedníctvo Slovenskej národnej rady r. 1990 vymenovalo profesora Ďuricu za experta Komisie historikov na vypracovanie odborných štúdií k dejinám Slovenska 20. storočia.

Dňa 3. okt. 1938 vyzval slovenský minister v pražskej československej vláde Matúš Černák vte-dajšieho prezidenta 1. ČSR Dr. Edvarda Beneša, aby bezodkladne vyriešil otázku autonómie Slovenska podľa Pittsburskej dohody, uzavretej 30. mája 1918 medzi predstaviteľmi sloven-ských a českých organizácií v USA a doteraz nerešpektovanej. Ináč sa vzdá funkcie ministra. Nato Beneš prijal demisiu vlády a vymenoval hneď druhú, ale bez Černáka. Reč o autonómii Slovenska ani len nepripustil!

Dňa 5. okt. 1938 sa prezident Beneš náhle vzdal svojho úradu: "Občané, mám svůj plán..." a za-krátko, 22. okt. 1938, odletel do Anglicka ako súkromná osoba. Na túto cestu dostal Beneš ako agent sovietskeho diktátora Stalina pomoc NKVD (Narodnyj Komissariat Vnutrennich Del) a na príkaz Stalina ešte aj príspevok 10 000 USD od pražského rezidenta NKVD Zubova! A od feb. 1939 už prednášal na univerzite v Chicagu v USA. [Ďurica M. S.: Dejiny Slovenska..., s. 376]. Ajhľa, ako si Beneš cenil úrad prezidenta 1. ČSR a "svoj" štát. Z najvyššej ústavnej funkcie na pokyn cudzej moci jednoducho dezertoval, čím de facto naplnil skutkovú podstatu činu vlasti-zradnej kategórie!

Na druhý deň 6. okt. 1938 podpredseda HSĽS Dr. Jozef Tiso zvolal do Žiliny predstaviteľov všetkých dôležitejších politických strán Slovenska, ktorí po krátkej porade podpísali spoločné Vyhlásenie o autonómii Slovenska v rámci česko-slovenského štátu. Pražská vláda toto vyhlá-senie prijala a ešte v ten istý deň menovala Dr. J. Tisu za ministra pre správu Slovenska. Predse-da pražskej vlády gen. Syrový oznámil 8. okt. 1938 poslaneckej snemovni v Prahe zriadenie autonómnej vlády Slovenska pod predsedníctvom Dr. Jozefa Tisu (ministri: Dr. Ferdinand Ďur-čanský, Matúš Černák, Pavol Teplanský, Ján Lichner).

Dňa 9. okt. 1938 sa prvá autonómna vláda Slovenska slávnostne ujala výkonu svojej funkcie. Jedným z jej prvých opatrení bol dekrét ministerstva vnútra o zastavení činnosti KSČ na Slo-vensku.

Dňa 10. okt. 1938 predseda autonómnej vlády Slovenska Dr. J. Tiso prvým vládnym nariadením vyhlásil slovenčinu za jediný úradný jazyk na Slovensku.

Dňa 13. okt. 1938 čs. minister zahraničia Dr. František Chvalkovský pri svojej prvej návšteve u nemeckého ministra zahraničia Joachima von Ribbentropa v Berlíne prosil vodcu (führera) A-dolfa Hitlera o priazeň Nemeckej ríše, ktorej ponúkal služby svojej vlády!

Dňa 26. okt. 1938 minister dopravy len nedávno utvorenej autonómnej vlády Slovenska Ján Lich-ner navrhol Slovákovi Dr. Milanovi Hodžovi, v tom čase ministerskému predsedovi čs. vlády v Prahe, pripraviť vojenský zásah proti autonómii Slovenska, teda proti vláde, v ktorej bol minis-trom! Za týmto účelom sa o tri dni stretol v Turčianskom Sv. Martine s českým generálom L. Prchalom! Pritom žiadal, aby veliteľom akcie bol Slovák - generál Rudolf Viest, ktorý bol v tom čase jediným slovenským generálom v československej armáde.

Dňa 2. nov. 1938 v zámku Belvedere vo Viedni zahraniční ministri Nemeckej ríše a Talianskeho kráľovstva J. von Ribbentrop a G. Ciano podpísali dohodu, ktorou "riešili" maďarsko-slovenský spor o pohraničné územia (Viedenská arbitráž). Dohodou pririekli Maďarsku 10 390 km2 úze-mia Slovenskej krajiny, na ktorom bývalo 859 885 obyvateľov, z ktorých bolo 47 % etnických Maďarov, 32 % Slovákov, ďalej Cigáni, Židia, Nemci, Rusíni, a iní. Mestá Senec, Galanta, Nové Zámky, Levice, Komárno, Lučenec, Rimavská Sobota, Rožňava a Košice s okolím sa dostali pod zvrchovanosť Maďarska. Slováci na tomto území boli ihneď vystavení sústredenému etnic-kému útlaku a intenzívnemu odnárodňovaniu. Po vyše mesiaci (15. dec. 1938) pri sčítaní ľudu sa z pôvodných 276 287 občanov slovenskej národnosti na tomto území za Slovákov prihlásilo menej ako polovica, iba 123 000. Ostatní sa už vraj považovali za po slovensky hovoriacich občanov s maďarským cítením!

Dňa 6. nov. 1938 Dr. M. Ivánka, tvrdý čechoslovakista, vyzval čs. ministerského predsedu Syrového, aby vojensky zakročil proti vláde Slovenska a zachránil jednotu "československého náro-da"!

Dňa 22. nov. 1938 pražský parlament schválil ústavný zákon č. 299 o autonómii Slovenskej krajiny. Tak sa novoutvorený štát Čechov a Slovákov aj úradne vrátil ku svojmu pôvodnému názvu "Česko-Slovenská republika".

Dňa 30. nov. 1938 Dr. Emil Hácha (1872-1945) rodák z Trhových Svín na Českobudějovicku, doktor práv, bol federálnym parlamentom v Prahe zvolený za prezidenta Česko-Slovenskej re-publiky.

Dňa 20. jan. 1939 prezident Česko-Slovenskej republiky Dr. Emil Hácha na návrh Slovenského snemu vymenoval novú vládu Slovenskej krajiny. Predsedom vlády sa opäť stal Dr. Jozef Tiso (spravoval aj rezort vnútra), ďalšími členmi slovenskej autonómnej vlády sa stali: Jozef Sivák, Dr. Mikuláš Pružinský, Pavol Teplanský , Dr. Ferdinand Ďurčanský , Dr. Miloš Vančo.

Dňa 12. feb. 1939 sa v Nouzove pri Unhošti tajne zišli českí ministri gen. A. Eliáš, J. Havelka, L. Feierabend, V. Klumpar a ďalší. Dohodli sa, že sa vojenským pučom zmocnia Slovenska! O tri dni oboznámili so svojím plánom všetkých ostatných českých členov vlády na schôdzi v O-becnom dome v Prahe [Ďurica M. S.: Dejiny Slovenska..., s. 391]. Keď niektorí z ministrov na-mietali, že takýto zákrok môže vyvolať neželateľnú reakciu v Berlíne, gen. Eliáš odpovedal, že sa s tým ráta: "I kdyby měl Hitlerův zásah znamenat zánik Česko-Slovenské republiky, je pro nás výhodnější jako její konec vnitřním rozkladem..."! Až tak hlboko českým predstaviteľom "ležala v žalúdku" autonómia Slovenska.

Dňa 14. feb. 1939 vládnym nariadením dostala Štátna univerzita v Bratislave (tento názov použí-valo od okt. 1938 vedenie niekdajšej Komenského univerzity) nový názov Slovenská univerzita.

Dňa 21. feb. 1939 na prvom pracovnom zasadaní Slovenského snemu predseda vlády Dr. J. Tiso predniesol jej programové vyhlásenie. Medzi iným povedal: "...budujeme svoj štát, svoj nový štát, svoj slovenský štát. ...Nechceme byť a nebudeme otrokmi žiadnej ideológie, ktorá by nevy-vierala z našej slovenskej tradície a ktorá by bola cudzia nášmu kresťanskému slovenskému charakteru."

Dňa 6. mar. 1939 pražská vláda zosadila autonómnu vládu Podkarpatskej Rusi a poverila správou krajiny českého generála L. Prchalu.

Dňa 9. mar. 1939 v Prahe na zasadaní česko-slovenskej vlády, ktoré bolo vyhlásené za tajné, predseda Beran ostro napadol slovenských ministrov obviňujúc ich z protištátneho separatizmu. Nato prezident Hácha pozbavil úradu predsedu slovenskej vlády Tisu a ďalších troch ministrov. Tým bola prakticky odstránená legitímna autonómna vláda Slovenska. Všetka moc tak formálne ostávala v rukách ministra P. Teplanského, ako sa neskôr zistilo, dôverného to spravodajcu pražskej vlády. Ešte počas zasadania vlády pozval minister zahraničia F. Chvalkovský do vlád-nej budovy nemeckého diplomatického zástupcu, ktorého žiadal o dôvernú informáciu, či Ne-mecko má záujem o osamostatnenie Slovenska, lebo on ako minister zahraničia "sa nechce hlú-po protiviť záujmom Nemeckej ríše"!

Zatiaľ na Slovensku už skutočnú moc preberali českí generáli. Generál Bedřich Homola, veliteľ pozemného vojska na Slovensku so sídlom v Banskej Bystrici, 10. marca 1939 vyhlásil stanné právo (Homolov puč). Nato bolo uväznených a odvlečených do Česka asi 200 popred-ných slovenských politických činiteľov. Iba ministrovi F. Ďurčanskému sa podarilo ujsť do Viedne, odkiaľ rozhlasom informoval o českom vojenskom puči na Slovensku.

Dňa 11. mar. 1939 prezident Hácha vymenoval novú slovenskú vládu na čele s Karolom Sidorom. Ďalšími členmi boli: Jozef Sivák, Dr. Martin Sokol, Július Stano, Ing. Peter Zaťko, Alexander Hrnčár, Dr. Gejza Fritz. Dr. J. Tiso odovzdal úrad predsedníctva vlády K. Sidorovi a utiahol sa na svoju faru do Bánoviec n/Bebravou. Nemeckí tajní agenti ponúkli Tisovi vojenskú pomoc z nemeckej strany na obranu autonómie Slovenska. Tiso takúto pomoc jednoznačne odmietol, lebo - ako povedal v dôvernom kruhu: "...keby raz Nemci sem prišli, ľahko by sme sa ich nezba-vili."

V noci z 11. na 12. mar. 1939 o 3. h navštívila "čerstvého, ešte len jednodenného" predsedu vlády Sidora skupina nemeckých funkcionárov (pod vedením Hitlerovho ministra pre osobitné úlohy Dr. Wilhelma Kepplera), ktorí žiadali hneď vyhlásiť samostatnosť Slovenska. Keď Sidor hostí informoval, že nová slovenská vláda nemá v úmysle tak urobiť bez prípravy, veď ešte ne-mala ani prvé pracovné zasadnutie, stal sa Sidor pre Nemecko nepriateľným politikom. Podkar-patskú Rus začala s Hitlerovým odobrením obsadzovať maďarská armáda.

V noci z 12. na 13. marca 1939 dostal Hitlerov minister pre osobitné úlohy Dr. Keppler z Berlína príkaz urobiť všetko, aby sa Slovensko osamostatnilo. Preto sa obrátil na zosadeného predsedu vlády Dr. J. Tisu s pozvaním na rozhovor ku kancelárovi Nemeckej ríše Adolfovi Hitlerovi do Berlína (Dr. J. Tiso, ako absolvent štúdia teológie na viedenskej univerzite r. 1910, po nemecky hovoril veľmi dobre). Túto vec však predložil na rozhodnutie

predsedovi vlády Sidorovi a predsedovi Slovenského snemu Dr. Sokolovi. Ústavní politickí predstavitelia Slovenska rozhodli, že Tiso má pozvanie prijať. S týmto poverením 13. marca 1939 napoludnie odišiel Dr. Tiso do Viedne, odkiaľ ho osobitným lietadlom(!) dopravili do Berlína. Večer nemecký kancelár A. Hitler Tisovi oznámil, že ak sa Slováci rozhodnú pre samostatnosť, je ochotný Slovensku zaručiť nezávislosť, inak ho ponechá svojmu osudu, čo znamenalo roz-delenie Slovenska medzi Nemecko, Maďarsko a Poľsko. A pretože Maďarsko už koncentro-valo svoje vojsko smerom na slovenské hranice, musia sa Slováci rozhodnúť "bleskurýchle" (blitzschnell). Žiaden zodpovedný politik by nemohol pred národom vziať zodpovednosť za túto druhú alternatívu.

Nemecký minister zahraničných vecí J. von Ribbentrop naliehal na Tisu, aby hneď na mieste vyhlásil samostatnosť Slovenska. Dával mu k dispozícii nemecký rozhlas, ba i po slovensky zredigovaný text takéhoto vyhlásenia! Tiso prejavil veľkú odvahu, keď v Berlíne Hitlerovi na-mietal(!), že také závažné rozhodnutie patrí do výlučnej kompetencie Slovenského snemu. Preto žiadal, aby sa mohol telefonicky spojiť s predsedom slovenskej vlády Sidorom a s prezidentom Česko-Slovenskej federácie Dr. E. Háchom, ktorým potom poukázal na nutnosť urgentného zvolania Slovenského snemu. Nato prezident Hácha zvolal snem na nasledujúci deň 14. marca 1939. Pre nepriaznivé počasie sa Tisov odlet z Berlína odsunul až na ráno.

Dňa 14. marca 1939 okolo 11. h autonómny Snem Slovenskej krajiny otvoril svoje mimoriadne zasadanie, na ktorom sa zúčastnilo 57 poslancov z celkového počtu 63 (90,5 %). Poslanec Dr. J. Tiso, ktorý prišiel na zasadanie cez Viedeň priamo z Berlína, zreferoval o svojich rozhovoroch s nemeckými predstaviteľmi. Svoj prejav zakončil slovami: "Skladám tu pred Snem sucho zhrnutý materiál mojej berlínskej návštevy, ktorý ste tu vypočuli a prosím: uvažujte, rozhodujte." Na výzvu predsedu Snemu Dr. M. Sokola, aby poslanci hlasovali, či sú za samostatný štát Slová-kov, všetci prítomní poslanci povstaním zo svojich miest odhlasovali utvorenie samostatného Slovenského štátu. Poslanci novú epochu slovenských dejín otvorili zaspievaním histo-rickej hymny slovenského národa "Hej, Slováci, ešte naša slovenská reč žije...".

Jeden zo zúčastnených poslancov na rokovaní Snemu, Pavol Čarnogurský (otec neskorších sloven-ských politikov Ivana a Jána Čarnogurského), pri hlasovaní ako jediný z poslancov v sále prítomný ne-bol, teda ani nehlasoval, keď údajne odišiel na toaletu. Nuž, pri historicky tak závažnej udalosti?!

Po rokoch český historik Bohdan Chudoba takto komentoval slovenský marec 1939: "Ale touha po samostatnosti byla mezi Slováky taková, že se při vyvrcholení osudných událostí v údobí 1938-39 nakonec nenašel jediný slovenský poslanec, který by byl hlasoval proti zřízení samostatného slovenského státu."

Po krátkej prestávke rokovanie Snemu pokračovalo. Poslanci schválili Zákon zo dňa 14. marca 1939 o samostatnom štáte slovenskom, ktorý právne kodifikoval vyhlásenie samostatnosti a pretvoril Snem Slovenskej krajiny na zákonodarný Snem Slovenského štátu. Potom bola vymenovaná prvá vláda prvého novodobého samostatného Slovenského štátu: predseda Dr. Jo-zef Tiso, podpredseda Dr. Vojtech Tuka a ministri Karol Sidor (vnútro), Ferdinand Čatloš (ná-rodná obrana), Jozef Sivák (školstvo), Gejza Medrický (hospodárstvo), Dr. Ferdinand Ďurčan-ský (zahraničie), Dr. Gejza Fritz (pravosúdie), Dr. Mikuláš Pružinský (financie), Július Stano (doprava).

Prijatie zákona o samostatnom Slovenskom štáte bolo pre národ skutočne historickou uda-losťou. Tá znamenala naplnenie tisícročnej túžby slovenského národa!

Vytvorenie Slovenského štátu bolo zákonitým dôsledkom a záverom zápasu slovenského národa proti dlhodobej a krutej maďarskej nadvláde a 20-ročného zápasu proti českej centralis-tickej a protislovenskej politike, ktorá slovenskému národu upierala jeho zákonné práva na samostatnosť. V obidvoch prípadoch sa utláčatelia všemožne snažili Slovákov odnárodniť, pretvoriť, Maďari pomaďarčiť, Česi počeštiť, na čo využívali všetky prostriedky, ktoré im ich moc poskytovala! Do slovenských škôl, úradov a do verejného života Slovákom nanútili ich cudzie jazyky, lebo vedeli, že keď sa národu vezme reč, národ prestáva byť národom! Slováci tomuto náporu odolali. Svoju samostatnosť chceli získať bez násilia, ústavnou cestou. Tak sa o to pokúšal Ľudovít Štúr svojimi petíciami vo Viedni, v ktorých žiadal pre Slovákov samostatnosť. Tak sa o to pokúšali i slovenskí politickí vodcovia za 1. Československej republiky na čele s Andrejom Hlinkom a neskôr s Dr. J. Tisom, keď od Čechov chceli pre Slovensko dosiahnuť autonómiu. Keď sa to Slovákom v októbri 1938 konečne podarilo, Česi vojenským pučom na Slovensku 10. marca 1939 začali likvidáciu slovenskej autonómie, čím sami prispeli k vyvrcholeniu politickej krízy v strednej Európe! Hitlerovi tým poskytli dobrú zámienku, lebo teraz už mohol vyhlásiť, že Česi ohrozujú pokoj a poriadok v Európe, čo on nemôže viac dovo-liť [Ďurica M. S.: Jozef Tiso..., s. 230].

Pamätníci prvého Slovenského štátu dobre vedia prečo sa vtedajší Snem 14. marca 1939 tak jednoznačne rozhodol. Išlo predsa o prežitie slovenského národa! Podobne, ako po 1. svetovej vojne pri zrode 1. ČSR, keď sa slovenský národ "v hodine dvanástej" zachránil pred dokonaním už vyše polstoročia trvajúcej krutej maďarskej asimilácie!

Keď sa v Prahe dozvedeli rozhodnutie Slovenského snemu, minister zahraničia Dr. F. Chval-kovský ihneď listom požiadal nemeckého diplomatického zástupcu o sprostredkovanie prijatia prezidenta Dr. E. Háchu u ríšskeho kancelára A. Hitlera. A hneď večer 14. marca 1939 Hácha (teraz prezident už len "České země") osobitným vlakom odcestoval do Berlína a ráno podpísal s ríšskym kancelárom Hitlerom Berlínsku dohodu z 15. marca 1939 o zriadení Protektorátu Česko a Morava.

Potom Hácha adresoval svojmu národu rozhlasové posolstvo, v ktorom vyhlásil: "Ukázalo se, že to, co jsme pokládali za řešení, jež přetrvá věky, bylo jen nedlouhou epizodou našich ná-rodních dějin. ...Pozoruje, co se blíží, odhodlal jsem se, za souhlasu vlády, v hodině dvanácté vyžádat si slyšení u říšského kancléře Adolfa Hitlera. Byl jsem přijat s vybranými pozornostmi a se všemi poctami, prokazovanými hlavám států. Po delším rozhovoru s říšským kancléřem a po zjištění situace rozhodl jsem se prohlásit, že odevzdávám osud českého národa a státu s plnou důvěrou do rukou Vůdce německého národa. Za tento projev důvěry dostalo se mi slibu, že našemu národu bude zabezpečena svébytnost a svéprávný vývoj národního života. Německo se stalo úsilím Adolfa Hitlera jednotným a tím největším národem, který určuje osudy střední Ev-ropy. Naším spojením s ním se obnovuje bývalý říšský svazek." [Ďurica M. S.: Dejiny Slovenska..., s. 401].

Česko-Slovenská republika teda prestala jestvovať a zmizla z mapy Európy. Jeden z českých historikov Milan Otáhal k tomu r. 1990 poznamenal: "Většina Slováků nepovažovala Československo-venskou republiku za svůj národní stát a ideu československého národa, která byla stále ještě oficiálně udržována a z níž vyplývaly pro postavení Slováků v jednotném státě nepřijatelné dů-sledky, odmítala."

A Hitler naozaj dovolil Háchovi vytvoriť prisľúbený štát - Protektorát Česko a Morava. Ten mal svojho prezidenta, svoju vládu, svoje četníctvo, svoju armádu (tú českí fašisti po r. 1941 opakovane ponúkali Hitlerovi na východný front proti Rusom!), svoje súdnictvo i celú štátnu správu a dokonca aj svojho veľvyslanca v Berlíne - Dr. F. Chvalkovského. Protektorát Česko a Morava teda nemal štatút vojensky okupovaného územia, naopak, bol prvým európskym štátom, ktorého predstavitelia aktívne kolaborovali s Hitlerovým Nemeckom. Po 2. svetovej vojne sa Beneš rýchlo postaral o to, aby sa prítomnosť nemeckého protektorského (t. j. ochranného) voj-ska vyhlasovala za fašistickú nemeckú okupačnú armádu!

V tejto súvislosti je namieste pripomenúť, že prezident 1. ČSR Tomáš G. Masaryk už r. 1926 poctil najvyšším štátnym vyznamenaním Řádem Bílého lva talianskeho fašistického diktátora a zakladateľa fašistickej strany na Apeninskom polostrove Benita Mussoliniho. Píše o tom český časopis History revue, č. 6/2011 v článku pod príznačným názvom: Ostuda První republiky - Proč Češi udělili Mussolinimu nejvyšší státní vyznamenání? S udelením najvyššieho štátneho vyznamenania musel predsa súhlasiť nielen prezident, ale aj ďalší vysokí predstavitelia štátu! Je historickou iróniou, že Benito Mussolini bol o dvanásť rokov neskôr (29./30. sept. 1938) signa-tárom Mníchovskej dohody, ktorou bola 1. ČSR prinútená odstúpiť Nemeckej ríši české pohraničné územia obývané prevažne etnickými Nemcami (Sudetenland) a uložili jej aj skoré riešenie otázky maďarskej a poľskej menšiny.

Že prezident Protektorátu Česko a Morava Dr. Hácha to "s plnou důvěrou" Hitlerovi myslel 15. marca 1939 naozaj vážne, svedčí aj jeho telegrafické blahoželanie nemeckému kancelárovi A. Hitlerovi o rok neskôr, 19. júna 1940. V ňom zdôrazňuje, že "český národ bol prvý, ktorý si uvedomil Hitlerovu veľkosť, ako aj skutočnosť, že pod vedením Nemeckej ríše sa začala nová éra Európy. Čím ďalej, tým väčšmi si Česi oceňujú to, že sa dostali pod ochranu najväčšieho štátnika a vojvodcu súčasnej doby a budú to prejavovať i naďalej celým svojím zmýšľaním a skutkami." [Ďurica M.: Dejiny Slovenska..., s. 424].

O ďalšie dva roky neskôr, v júni 1942, vo svojom manifeste k vnútropolitickej situácii Hácha vyhlásil: "Nebojím sa budúcnosti v ktorej budúce generácie vynesú súd nad mojou prácou tým, ako som viedol naše veci v dobe, keď zlyhala politika nepriateľa ľudu a zradcu Beneša, keď u nás úplne zlyhal demokratický stranícky aparát, keď naša krajina predstavovala loď bez kapitá-na, bez kormidla, unášaná vlnobitím proti skalám. Čo sa dalo ešte zachrániť, zachránil som, keď som požiadal Vodcu, aby naše krajiny prevzal do svojej ochrany..."!

14. marca 1939 odcestoval teda prezident Hácha z Prahy do Berlína "s plnou důvěrou" de facto prosiť Hitlera o vytvorenie Protektorátu Česko a Morava pod ochranou Veľkonemeckej ríše. Také sú fakty, zaznamenané v archívnych dokumentoch!

14. marca 1939 predseda vlády Slovenského štátu Dr. Tiso požiadal diplomatického zástupcu Nemeckej ríše, konzula E. von Druffela, bezodkladne tlmočiť nemeckej vláde jeho žiadosť, aby nemecké vojská, ktoré boli sústredené v Petržalke, pri nástupe na obsadenie Moravy neprechádzali cez Bratislavu. Keď mu von Druffel dal vyhýbavú odpoveď, Tiso nástojčivo vyhlásil: "Žiadam, aby ste oznámili ríšskemu ministrovi von Ribbentropovi túto moju požiadavku. Ak sa nesplní, nútený som podať demisiu svoju i celej vlády na znak protestu." [Ďurica M.: Dejiny Slovenska..., s. 400]. A nemecké vojsko, keď na druhý deň, 15. marca 1939, tiahlo z Petržalky na protektorské (ochranné) obsadenie Moravy [v zmysle čerstvo podpísanej Berlínskej dohody z 15. marca 1939 o zriadení Protektorátu Česko a Morava], Bratislavu obišlo.

Maďarsko, ako prvý cudzí štát, uznalo večer 14. marca 1939 de facto et de iure (zrejme na pokyn z Berlína) samostatný Slovenský štát. Ráno 15. marca 1939 tak urobilo aj Poľsko, ktoré hneď pretvorilo svoj generálny konzulát v Bratislave na poľské vyslanectvo. 16. marca 1939 telegramom kancelára A. Hitlera predsedovi slovenskej vlády J. Tisovi uznala samostatný Slo-venský štát de facto et de iure Nemecká ríša. Samostatný Slovenský štát zakrátko dosiahol všeobecné uznanie v Európe i vo svete. Ešte v marci ho uznala Sv. stolica, v apríli Talianske krá-ľovstvo, Švajčiarsko, Španielsko, v máji Veľká Británia, Libéria, Equador, Kostarika, v júni Japonské cisárstvo, Juhoslávia, v júli Francúzska republika, Belgické kráľovstvo, neskôr Švéd-ske kráľovstvo, Čína, atď. V septembri tiež Stalinov Zväz sovietskych socialistických republík a potom aj ďalšie štáty.

15. mar. 1939 v Hroznovej Lhote na Morave hnutie Národopisná Morava vydalo manifest, ktorým sa Moravskí Slováci z hodonínskej, strážnickej, kyjovskej, uhorsko-hradištskej a uhor-sko-brodskej oblasti hlásili k slovenskému národu a uznávali suverenitu samostatného Sloven-ského štátu aj nad slovenskou časťou moravského územia. Vedenie Národopisnej Moravy na-riaďovalo, aby sa vo všetkých obciach Moravského Slovenska utvorili miestne národné výbory, ktoré mali prevziať všetku výkonnú moc. Na druhý deň sa predstavitelia Moravských Slovákov obrátili priamo na nemeckého kancelára A. Hitlera so žiadosťou, aby ako časť slovenského národa boli pripojení k samostatnému Slovenskému štátu.

V záujme uplatnenia "národného princípu" slovenská vláda neskôr oslovila nemeckú vládu, aby docielila začlenenie územia Moravského Slovenska z Protektorátu Česko a Morava do Slo-venskej republiky. Veliteľ oddielu SS K. H. Frank to odmietol ako zasahovanie slovenskej vlády do vnútorných záležitostí Ríše (Archív nemeckého Ministerstva zahraničia v Bonne: Politisches Archiv des A. A., Staatssekretär, Slowakei. Aufzeichnung vom 14. April 1941). V tomto archíve sa nachádza celý zväzok dokumentov o úsilí vlády 1. Slovenskej republiky od jari do jesene 1941 získať od Veľkonemeckej ríše územie Moravského Slovenska.

18. marca 1939 bol predseda vlády Slovenského štátu Dr. J. Tiso pozvaný do Viedne na roz-hovor s nemeckým kancelárom A. Hitlerom. Išlo v podstate o maskované vojenské obsadenie značnej časti Slovenska a o jeho úplné podriadenie Nemeckej ríši. Tiso po vypočutí Hitlera vstal od stola a vyhlásil: "Tohto sa ja nechytám, takúto prácu ja konať nebudem!" A poberal sa na odchod z miestnosti [Ďurica M. S.: Dejiny Slovenska..., s. 403]. Neslýchané! Tiso sa opovážil odporovať Hitlerovi, najmocnejšiemu mužovi Európy! A to už druhýkrát. Pred štyrmi dňami v Berlíne, teraz vo Viedni. Stŕpnutí prítomní v napätí čakali čo bude nasledovať. Hitler tiež vstal od stola, pokročil k Tisovi a miernym hlasom povedal, že sú to iba požiadavky jeho generálov, o ktorých možno diskutovať. Potom vyhlásil: "Zo Slovenska nechcem ani piaď zeme. Tu sa musia Slováci uplatňovať a rozvíjať po svojom: národne, kultúrne i hospodársky. Ručím za plnú samostatnosť a garantujem hranice Slovenska" [Slovák, 21.3.1939]. Po týchto Hitlero-vých slovách mu Tiso pokojne povedal: "Ak dovolíte, ja si tie Vaše pre nás nesmierne dôležité slová zapíšem." Vytiahol vreckový denník a nahlas opakujúc Hitlerove slová si ich zapísal. Po Hitlerovom potvrdení "Jawohl" sa vrátil k rokovaciemu stolu [Ďurica M. S.: Jozef Tiso..., s. 241]. Potom boli dohodnuté zásady Ochrannej zmluvy (Schutzvertrag) medzi vládou Nemeckej ríše a Slovenskou vládou, ktoré umožňovali Slovensku viesť vlastnú zahraničnú a vojenskú poli-tiku v uzrozumení s Nemeckou ríšou. Na druhej strane Slovensko zase súhlasilo s vytvorením tzv. Ochranej zóny (Schutzzone) v pásme tesne pri hraniciach Nemeckej ríše (hlavne Protektorá-tu Česka a Moravy), s malou nemeckou posádkou v kasárňach okresov Malacky, Skalica, Seni-ca, Myjava.

Z porovnania politických stanovísk a činov českého predstaviteľa Dr. E. Háchu a slovenské-ho predstaviteľa Dr. J. Tisu v období vzniku samostatného Slovenského štátu, vyplynie poučná odpoveď na otázku: Ktorý z nich ochotne spolupracoval (teda kolaboroval) s A. Hitlerom? Tiso, ktorý v zásadných veciach odvážne protestoval a opakovane mu odporoval? Či Hácha, ktorý sa ponáhľal do Berlína "s plnou důvěrou k Vůdci německého národa"? A predsa Beneš (aby zatu-šoval Háchovu kolaboráciu a znevážil Slovákov) prvý označil Tisu za "klérofašistu" a "kolabo-ranta". A neskôr to ešte doplnil priamou hrozbou: "Bude viset!" Táto hrozba sa naplnila 18. apr. 1947, keď po "Benešom zrežírovanom súdnom procese", v Bratislave Tisu potupne obesili.

Nedajme sa pomýliť a zviesť hlučnou propagandou, ktorú rozširovali a ešte aj dnes rozširujú neprajníci slovenskej samostatnosti. Beneš v londýnskej emigrácii nešetril prostriedkami, aby Slovenský štát označil za "klérofašistický" a jeho predstaviteľov vyhlasoval za fašistov a kola-borantov. A nielen on, ale aj jeho stúpenci a zástancovia čechoslovakizmu, či už v Benešovej povojnovej ČSR, v Gottwaldovej ČSR, ba dokonca v Havlovej ČSFR, ktorí na všetkých Slová-kov - národovcov, doma i v zahraničí, naliepali biľag fašizmu, klérofašizmu, kolaborantstva, nacionalizmu a ďalších neduhov.

Kto pozná dejiny, vie, že prakticky všetky malé, ale aj väčšie štáty mohli vzniknúť iba vtedy, keď to bolo v záujme rozhodujúcich mocností. Takto vzniklo Belgicko, Bulharsko, Fínsko, Estónsko, Lotyšsko, Litva, ale aj Poľsko, Taliansko, bývalé Česko-Slovensko, bývalá Juhoslá-via, Írsko, Rakúsko, neskôr Izrael; a takto vznikajú aj v súčasnosti nové štáty. Vyčítať 1. Slo-venskej republike, že pri jej zrode stála Nemecká ríša, je úplne mimo tejto logiky.

HLAVNÝ ZDROJ:
Ďurica M. S.:
Dejiny Slovenska a Slovákov.
LÚČ, Bratislava 2007.
Ďurica M. S.:
Jozef Tiso. Životopisný profil.
LÚČ, Bratislava 2006.

Spracoval JAROSLAV LONGAUER

Prajte mi ticha

Neviem, či to bolo v skutočnosti, alebo vo sne... bol som uchvátený do siedmeho neba... "Musím sa chváliť, hoci to neosoží, ale prejdem k videniam a zjaveniam Pána. Poznám človeka v Kristovi, ktorý bol pred štrnástimi rokmi - neviem či v tele, či mimo tela, tiež neviem, to vie Boh, - uchvátený až do tretieho neba. A viem, že tento človek - zasa neviem, či v tele, či mimo tela, to vie Boh, - bol uchvátený do raja a počul tajomné slová, ktoré človek nesmie vysloviť. Ním sa budem chváliť, sebou samým sa chváliť nebudem, iba ak svojimi slabosťami." (2Kor 12; 1-5)

A ak by som mal byť ešte viacej smelý, parafrázujúc slová toho istého Apoštola, tak by som vám povedal, že

"Rozhodol som sa, že nechcem medzi vami vedieť nič iné, iba Ježiša Krista, a to ukrižovaného. A bol som u vás slabý, bojazlivý a veľmi prestrašený. Moja reč a moje ohlasovanie nespočívali v presvedčivých a múdrych slovách, ale v prejavoch Ducha a moci, aby sa vaša viera nezakladala na ľudskej múdrosti, ale na Božej moci. Medzi dokonalými hovoríme aj múdrosť - no nie múdrosť tohoto veku ani múdrosť kniežat tohoto veku, ktoré spejú k záhube, ale hovoríme tajomnú Božiu múdrosť, ktorá bola skrytá a ktorú Boh pred vekmi určil nám na slávu. Nik z kniežat tohoto veku ju nepoznal." (1Kor 2; 2-8)

"...nechcem medzi vami vedieť nič iné..." Lebo to je Kristus!

A teraz vás už prosím, nechajte ma tak...

"A odteraz nech ma už nik neobťažuje, lebo ja nosím na svojom tele Ježišove znaky." (Gal 6; 17)

Nikdy som si nemyslel, že prečítanie niekoľkých riadkov mi navodí taký vnútorný pokoj a istotu, až mám pocit, akoby som už nič nepotreboval - ani počuť, ani čítať a aby ma už nikto o ničom nepoučoval, lebo som práve "všetko" obsiahol. Predpokladám, že takto nejako sa mohol cítiť aj apoštol Pavol, keď ho Kristus posilňuje: "Stačí ti moja milosť, lebo sila sa dokonale prejavuje v slabosti" (2Kor 12; 9)

Takéto slová som našiel u Oliviera Clémenta, v jeho knižočke "Jiné slunce. Můj duchovní životopis", nakladatelství PAULÍNKY 2012.

O to sa chcem s vami podeliť; o krásu pravdy, o jej silu, o duchovné vzopätie sa pre život, lebo ide o život... Podeliť sa s vami o to, čo mi dáva zmysel, odpovede i vysvetlenie na všetko, čím a kde som, o to, čo ma robí schopným byť... "Nový smer duší, lebo sa nedá vždy len ísť, je treba aj byť..." (Pavol Strauss) A je jedno, či teraz tu s vami, alebo teraz už ani tu, ale vždy s vami... Vždy však plný, pravdivý, reálny...

Drobné citácie, ktorými dopĺňam toto moje čítanie a uvažovanie nad Clémentovým textom mi plynú mimovoľne. Nie len ako doplnenie, resp. vysvetlenie prečítaného, ale ako neklamný dôkaz, že skutoční hľadači a objavitelia Pravdy vždy kráčajú bok po boku a sú v najplnšom zmysle slova "synoptici". (Nielenže majú spoločný pohľad, ale vždy aj na to isté hľadia...)

Nesmiernym šťastím a nevypovedateľnou hrdosťou som naplnený...

OLIVIER CLÉMENT:

JINÉ SLUNCE,
MŮJ DUCHOVNÍ ŽIVOTOPIS
(úryvok, str. 119 - 121)

"Prišiel čas nemyslieť v rovine Boh proti človeku, či človek proti Bohu; lebo pravda je bohočlovečenstvo; so zreteľom naň bolo všetko stvorené "lebo v ňom bolo stvorené všetko na nebi a na zemi, viditeľné i neviditeľné, tróny aj panstvá, kniežatstvá aj mocnosti. Všetko je stvorené skrze neho a pre neho." (Kol 1; 16) a náboženstvá vyzdvihujú niektoré jeho aspekty, zatiaľ čo ateistické myslenie iné časti. Kristovo bohočlovečenstvo, ktoré sme vyzvaní šíriť v Duchu a v slobode. Boh očakáva od človeka tvorivú odpoveď. V Kristovi sa Boh odhaľuje človekovi. V Duchu sa človek musí odhaliť Bohu. Zázračná výmena životov: tvár Boha v človekovi a tvár človeka v Bohu. A Berďajevove invektívy voči tým, ktorí urobili z Boha leviatana alebo kameň: Boh je obetovaná láska, nesie v sebe svojho večného Iného a Tvár toho Iného sa už odráža v tvári človeka. Boh je nostalgia po svojom inom, nostalgia po človeku. Stvorením človeka sa stal zraniteľným až na kríž. Všemohúcnosť je taká slabá ako láska, húževnatá a žiariaca ako on sám. Boh necháva vytrysknúť zo svojej vlastnej neprítomnosti, zo svojho vlastného ústupu do pozadia - Böhmov Ungrund, hovorí Berďajev (ale to nie je pravda) - Boh necháva vytrysknúť z človeka temnú slobodu, pyšnú a desivú slobodu človeka a človek, tento "Adam Kadmon", ktorým sme my všetci, pustoší relatívno svojej túžby (svojho smädu) po absolútne, vytrháva stvorenie Stvoriteľovi, objektivizuje ho v neprehľadnosti a v absencii. Zlo a vzbura proti zlu takto predstavujú dôkaz o existencii Boha, Nevinného, ktorého tvár skropená krvou je v tieni. A tak paradoxný Boh svojím pokorením sa na kríži obmäkčuje našu vystrašenú, ochromenú slobodu. Jediná kvapka bohoľudskej krvi stačí na to, aby potajme premenila svet. Je našou úlohou túto premenu odhaliť a vyjadriť, aby sa Bohočlovek stal Bohom - ľudstvom a Bohom - vesmírom. "Lebo mu všetko položil pod nohy. Ale keď hovorí: "Všetko je podrobené", je jasné, že okrem toho ktorý mu všetko podrobil. A keď mu bude všetko podrobené, vtedy sa aj sám Syn podrobí tomu, ktorý mu všetko podrobil, aby bol Boh všetko vo všetkom." (1Kor 15; 27-28) "Potom už niet Gréka ani Žida, obriezky ani neobriezky, barbara, Skýta, otroka, slobodného, ale všetko a vo všetkom je Kristus." (Kol 3; 11)

Stano Dusík: Golgota

Cirkev nie je ničím iným ako svetom na ceste ku zbožšteniu. Neexistuje jediné steblo trávy, ktoré by rástlo mimo cirkvi, jediná galaxia, ktorá by v cirkvi neslávila kozmickú liturgiu. "Nové vedomie, prameniace z funkčného biologického myslenia, vidí jednotu v mnohosti, v plodnej spolupráci dopĺňajúcich sa hodnôt. Učí človeka, aby si uvedomil, že predovšetkým v sebe, potom so svojím okolím a celým svetom tvorí nerozbornú životnú a metafyzickú - i keď neuznanú - jednotu, a tento náhľad nie je ničím iným ako prírodovedeckou a sociologickou obmenou obcovania svätých." (PS1; s.174) Niet jediného tvorivého gesta, ktoré nevyjadruje cirkev, ktoré by nenechávalo do sveta smrti prúdiť svetlo Ôsmeho dňa. Všetky hlboko nábožné skutky sú tvorivé; askéta na púšti sa znovu vytvára v Božom svetle, vstrebáva temnú tvár zeme vo svojej premenenej tvári. A ak ideme ešte ďalej, všetky skutočné kreatívne skutky sú náboženské. Nielen tvorca krásy, ale bojovník za spravodlivosť a dôstojnosť, matka, ktorá vykúzli úsmev na tvári svojho dieťaťa, milenci, prechádzajúci veľkou očividnosťou lásky - títo všetci rozbíjajú masku smrti, všetci títo vyslobodzujú a vytesávajú vo svetle tvár Krista, ktorý prichádza. A tvorenie je tragické, história je tragická. Tvoriteľ, ktorý by chcel premeniť svet, môže vytvárať iba znamenia. Skutočná tvorivosť je taktiež poznačená znamením kríža. Napriek tomu, plnosť sa pripravuje, dokonca aj naše neúspechy živia túto žiaru v tieni, záblesky ktorej sa množia. Čakanie na Kráľovstvo je aktívne. Keď sa Marx búri proti fetišizmu obchodníkov a proti sociálnej objektivizácii človeka, je v cirkvi. A taktiež Nietzsche, keď vyzýva ku tvorivému prekročeniu hedonizmu "posledného človeka". Lebo Boh sa stal človekom, aby sa človek mohol stať Bohom! "Ježiš im vravel: "A nie je napísané vo vašom zákone: "Ja som povedal: Ste bohmi"? Nuž ak nazval bohmi tých, ktorým bolo dané Božie slovo..." (Jn 10; 34-35) Preto som sa obrátil na kresťanov..."

PRAJTE MI TICHA
Ó, prajte mi ticha, žičte pokoja,
mňa lomoz ten všednosti zmorí!
Ja nie, nie som súci o zisk do boja,
nie za veteš v sváry a spory.
Ja nerozumiem vám, vy zasa mne:
i krížime sa rôzne plamene,
môj k výši, váš šľahá dolu;
váš oltár trhu korisť ovíja,
môj obletuje peruť génia,
nemôžme žertvovať spolu.
- Mňa uráža, čo blaží vás;
mojemu zraku iný kynie cieľ:
kým miesite svoj mútny kvas,
môj duch si k svetlu, tamo podletel,
súladu kde rozkoš, kde niet odboja…
Ó, prajte mi ticha, žičte pokoja!
Pavol Országh Hviezdoslav

Pripravil Pavol Ondrík

Philomena – skutočný príbeh s neskutočnou scénou

Od 6. marca prebieha v slovenských kinách britská filmová dráma Philomena. Je to film vysokej umeleckej úrovne, skvelého výkonu hlavných hereckých postáv a dojímavého ľudského príbehu.

Zobrazuje príbeh írskej ženy Philomeny Lee, ktorá sa v mladom veku stala slobodnou matkou. Bolo to v čase, keď v Írsku sa takáto udalosť pokladala za vážny morálny poklesok a znamenala osobné nešťastie pre matku i dieťa, poníženie v očiach spoločnosti a často aj vyobcovanie z rodinného kruhu. Spoločnosť neprejavovala voči ním súcit, nebolo nijakej sociálnej podpory od štátu alebo od svetskej vrchnosti a jediná inštitúcia, ktorá im venovala dobe-primeranú pozornosť, bola Katolícka cirkev. Tá zriadila charitatívne ústavy, kde sa tieto osoby mohli uchýliť a poskytla sa im určitá starostlivosť pred pôrodom. Po pôrode boli deti spravidla dané na adopciu. Dialo sa to veľmi často bez súhlasu a proti želaniu matky. Je len pochopiteľné, že v takýchto prípadoch to bol traumatický zážitok, ktorý natrvalo poranil dušu milujúcej matky. Najmä keď sa im pri tom odmietalo povedať, komu bolo ich dieťa zverené.

Toto sa stalo aj Philomene Lee. Ako 18-ročná - krátko po opustení školských lavíc - otehotnela. Rodina sa jej prakticky zriekla, hoci ešte zariadila, aby ju prijali rehoľné sestry (Sisters of the Sacred Heart of Jesus and Mary) do ústavu pre slobodné matky, ktorý bol pripojený k ich kláštoru v mestečku Roscrea, okres Tipperary. Tam sa jej v júli 1952 narodil syn, ktorý pri krste dostal meno Anthony. Na Vianoce 1955 Anthonyho adoptovala katolícka americká rodina (Doc and Marge Hess) žijúca v meste St. Louis, v štáte Missouri.

Pre trojročného chlapca život v novom prostredí začína zmenou mena a z Anthonyho Lee sa stáva Michael Hess. Vyrastal v kruhu kresťanskej americkej rodiny, ktorá mu poskytla relatívne pokojný a materiálne zabezpečený život. Zo strednej školy prešiel na univerzitu, kde vyštudoval právo a potom pôsobil ako úspešný advokát. Venoval sa aj politike, kde mohol uplatniť svoje intelektuálne schopnosti.. Dosiahol významné postavenie vo verejnom živote. Angažoval sa v radoch Republikánskej strany (The Republican National Committee). K prezidentským voľbám vypracoval úspešnú volebnú stratégiu, ktorá prispela k zvoleniu Georgea H. W. Busha st. za prezidenta. Ten ho potom pribral do kruhu blízkych spolupracovníkov a vymenoval ho za svojho hlavného právneho poradcu (Chief Legal Counsel). Významnú funkciu vykonával aj v admistratívnom aparáte prezidenta Ronalda Reagana.

Anthony vedel o tom, že je adoptovaný a pokúšal sa nájsť svoju pokrvnú matku. Za týmto cieľom cestoval aj do Írska. Rehoľné sestry v Sean Ross Abbey, Roscrea a írske cirkevné autority mu však sústavne odmietali prezradiť podrobnosti jeho adopcie. Zomrel na AIDS v auguste 1996 bez toho, že by sa bol mohol so svojou prirodzenou matkou stretnúť.

Medzitým jeho matka prekonávala vlastnú a ešte bolestnejšiu kalváriu. Po nedobrovoľnej adopcii jej syna sa chcela vrátiť domov, ale rodina ju odmietala prijať medzi seba. Keďže nemala z čoho zaplatiť sestrám za pobyt v ústave, musela si svoju dlžobu "odpracovať" trojročnou výpomocou v polepšovni, v ústave pre nezbedných chlapcov, v meste Liverpool v Anglicku. Neskoršie tam absolvovala ošetrovateľskú školu a v roku 1959 sa vydala. V manželstve sa jej narodili dve deti.

Dlho sa nikomu nezdôverila so svojím "hriešnym tajomstvom" (guilty secret), nikdy však neprestávala myslieť a modliť sa za svojho strateného syna. Pokúšala sa ho vyhľadať, ale nemala materiálne prostriedky a nenachádzala primeranej pomoci v svojom úsilí. Po dlhej dobe potláčania tohto rodinného tajomstva v sebe (v roku 2002) - v nestráženej chvíli a v podnapitom stave - sa Philomena preriekla a prezradila svojej dcére Jane, že má kdesi 50-ročného brata, o ktorom jej doteraz nič nepovedala. A teraz sa do hľadania strateného syna a brata zapojila aj Jane. V roku 2004 Jane prehovorila publicistu a investigatívneho novinára Martina Sixsmitha, aby im pomohol v ich hľadaní. Spoločným úsilím sa im konečne podarilo prísť na jeho stopu, ale vtedy bol Anthony Lee/Michal Hess už desať rokov mŕtvy.

Philomenino bolestné hľadanie strateného syna sa stalo témou knihy The Lost Child of Philomena Lee, v ktorej Martin Sixsmith veľmi pútavo opisuje celý tento srdcelomný príbeh. Kniha vyšla v roku 2005. Vlani bol podľa nej nakrútený film pod názvom Philomena (Réžia: Stephen Frears, v hlavných úlohách: Judi Dench, Steve Coogan). Film sa uvádza ako rekonštrukcia pravdivého osobného príbehu ("inspired by a true story"). A treba povedať, že ako vizuálno-zvukové predstavenie celej reťaze smutných udalostí je drámou, ktorá mocne zapôsobí na city každého človeka, ktorý si ho príde pozrieť.

Divák s úctou a súcitom musí obdivovať predovšetkým silnú vieru Filomény. Jej zbožnosť a oddanosť k Cirkvi bola vystavená ťažkým skúškam a mnohým pokušeniam. Sú chvíle, keď jej viera je otrasená, ale nikdy nie na toľko, aby ju viedla k nenávisti, alebo zúfalstvu. V jej prostej a trpiacej duši akoby nebolo miesta pre trpkosť a zášť. Ako jej protiklad film predstavuje prísnu a chladnú rehoľnú sestru Hildegarde McNulty, ktorá bola vedúcou ústavu pre slobodné matky a ktorá odobrala a dala na adopciu Philoménino syna.

Tieto dve rozdielne postavy sa stretnú v osobnej konfrontácii ku koncu filmu. Philomena spolu s novinárom Sixsmithom sa vráti do kláštora, aby po viac než 50 rokoch konfrontovala sestru Hildegardu, dnes už starenku. Pri stretnutí Philomena s ňou komunikuje viac pohľadom než rečou. Oveľa zhovorčivejší je novinár Sixsmith, ktorý sa nevie zdržať a vyčíta sestre Hildegarde brutálne zaobchádzanie s mladými dievčatami a odsudzuje spôsoby nedobrovoľnej a takmer násilnej adopcie ich detí. Sestra Hildegarde však ostáva tvrdá, neochotná pripustiť chyby alebo prejaviť ľútosť. Odpovedá: "Let me tell you something. I have kept my vow of chastity my whole life. Self-denial and mortification of the flesh is what brings us closer to God. Those girls have nobody to blame but themselves," (Počúvajte, čo Vám poviem. Ja som celý život zachovávala svoj sľub čistoty. Sebazaprenie a umŕtvovanie tela nás prináša bližšie k Bohu. Tie dievčence sa nemajú na koho vyhovárať, ony samé si to zapríčinili.) Philomena však ostáva veľkodušnou postavou aj napriek tomuto chladnému postoju starej sestry Hildegarde a odchádza od nej so slovami, ktoré sú verným odrazom jej prebolenej materinskej lásky: "I forgive you" (Odpúšťam Vám). Je to vskutku otrasná scéna, ktorá nenecháva nijakého diváka bez vnútorného otrasu. Jej vážnym nedostatkom je však fakt, že sa neodohrala ani v Sixsmithovej knihe, ani v skutočnosti.

A tak každá kritika filmu by mala vychádzať z tejto premisy: Pokiaľ sa film pridržiava knižnej predlohy, nemožno mu nič vyčítať. Hoci Sixsmith sa otvorene hlási k ateizmu, jeho kniha nie je nijako vyhrotená proti Cirkvi. Jeho kritika Cirkvi, biskupov a sestier, ktoré v mene Cirkvi viedli ústavy pre slobodné matky, je prísna a miestami až zraňujúca (napríklad, keď na udalosti, ktoré sa odohrávali v prvej polovici minulého storočia aplikuje kritéria súčasnosti), ale autor sa neznižuje k prekrúcaniu faktov, alebo emociálnemu moralizovaniu.

Bohužiaľ, to sa nedá povedať o filme. Scenáristovi a režisérovi akoby nestačila dlhoročná osobná tragédia Philomeny. Pokladali za žiaduce zvýšiť dramatický efekt filmu na úkor pravdy a za cenu poškodenia mena rehoľných sestier a Cirkvi. Inými slovami: hrubo prekročili hranice "dramatickej licencie". Totiž tá posledná srdcervúca scéna, ktorá akoby chcela divákovi vsugerovať, že sestra Hildegarde a vôbec celá Katolícka cirkev nie je schopná prejavu ľudskej ľútosti a ostáva nezmenená v svojej byrokratickej tvrdosti. Pritom táto scéna sa vôbec nenachádza v knihe, ktorá bola predlohou filmu. Je vymyslená od začiatku až do konca s vedomým alebo podvedomým úmyslom predstaviť osoby alebo inštitúcie v špatnom a škodlivom svetle. Scéna sa nemohla odohrať už i preto, že v dobe, keď sa novinár Martin Sixsmith oboznámil s prípadom Philomény, sestra Hildegarde bola už deväť rokov mŕtva (zomrela v roku 1995). A slová, ktoré scenárista vložil do jej úst, by setra Hildegarde určite nebola povedala, pretože - napriek negatívnemu zobrazeniu vo filme - podľa svedectva ľudí, čo ju poznali, bola v podstate dobrosrdečná osoba, ktorá ochotne pomáhala a v posledných rokoch svojho života sa pričinila o stretnutie mnohých matiek so svojimi nedobrovoľne adoptovanými deťmi.

Takáto neskutočná scéna by nemala mať miesta vo filme, ktorý o sebe vyhlasuje, že je nakrútený podľa skutočnej udalosti. A tým menej implicitne ňou obviňovať Cirkev a jej inštitúcie z krutosti, z neschopnosti priznať chyby a nedostatky a jej neochoty ich napraviť. Lebo či si to kritickí publicisti uvedomujú, alebo nie, faktom je, že Cirkev svedomite a dôsledne napravuje chyby minulosti, ospravedlňuje sa za ne tak rozsiahlo, že jej to mnohí veriaci až zalievajú. Ako povedal pápež František v rozhovore, ktorý poskytol pri príležitosti prvého výročia svojho pontifikátu: "Katolícka cirkev je azda jedinou verejnou inštitúciou, ktorá sa viditeľne a zodpovedne postavila zoči-voči tomuto problém (t.j. proti priestupkom voči mladistvým - FV) . Nikto neurobil viacej. Napriek tomu ona je jediná, ktorá je vystavená útokom,"

Pre uvedené skutočnosti známa americká filmová kritička Kyle Smith v denníku New York Post charakterizovala film ako nenávistný ("hateful") útok na Katolícku cirkev. Proti tomu sa ohradili viaceré stránky, dokonca aj samá Philomena.

Nuž, aj keby som nenazval film nenávistným útokom, mal by som ozaj problém nazvať ho nezaujatým alebo dokonca sympatickým voči Cirkvi. Cirkev však ho prijíma ako kritiku správania a postupov, od ktorých sa už dávno dištancovala a ktoré s rozhorčením odsudzuje. Ukazuje na to aj skutočnosť, že pápež František začiatkom februára prijal na generálnej audiencii Philomenu spolu aj s jej dcérou (Jane Libberton) a tvorcom a hercom filmu (Steve Coogan). Ale keď mu navrhli, aby si film pozrel, zdvorilo odmietol.

Toľkoto som chcel poznamenať na adresu divákov, ktorí si pôjdu film pozrieť. A bude ich iste dosť, pretože slovenské tlačové médiá upozorňovali na film už pred jeho premiérou. Miloš Ščepka v SME (pod nadpisom "Film o zničení netradičnej rodiny") pokladá film za "drámu slobodnej matky, ktorú írski "ochrancovia tradičnej rodiny" v polovici minulého storočia ako hriešnicu prinútili uchýliť sa do kláštora a odňali jej dieťa, ktoré po celý zvyšok života hľadá". Lucia Fajnerová v Pravde je v svojej recenzii zdržanlivejšia a objektívnejšia, ale aj ona píše o "krutých mníškach", ktoré sa "s nehodami svojich zverenkýň dokázali vyrovnať rázne a trvalo". (Mimochodom, obaja recenzenti píšu o pobyte týchto nešťastných dievčat v kláštore. Ústav bol však úplne oddelený od kláštora. V kláštore sa zdržovali iba rehoľné sestry - Sisters of the Sacred Heart of Jesus and Mary - ktoré sa o svoje zverenkyne starali).

Na záver len toľko, že filmu nemožno uprieť jeho umelecké kvality. Nemožno však nechať bez poznámky nedovolené dramatizovanie skutočného deja vymyslenou scénou, ktorá vyvoláva u diváka dojem, že ľudia okolo hrdinky boli horší a prostredie, v ktorom sa o ňu starali bolo drsnejšie než tomu skutočne bolo. Vtedajšia spoločnosť bola voči slobodným matkám krutá a vytrpeli veľa. Neboli zahrnuté starostlivosťou, ktorá by sa dala porovnať so štandardom súčasných sociálnych zariadení, ale každá iná alternatíva pre Philomenu a dievčatá, ktoré pred pol storočím stíhal podobný osud, bola ťažšia a krutejšia.

FRANTIŠEK VNUK

Páter Šebastián Labo SJ

45. výročie kňazskej vysviacky

Dňa 1. marca oslávil 45. výročie kňazskej vysviacky jezuita, spisovateľ a kazateľ páter Šebastián Labo.

Narodil 19. júna 1931 vo Valaskej Belej (okres Prievidza). Študoval na gymnáziu v Kláštore pod Znievom, kde roku 1951 zmaturoval. Na Slovenskej univerzite v Bratislave študoval archívnictvo a historické vedy. V rokoch 1956-1963 pracoval v Bratislave v Štátnom slovenskom ústrednom archíve. Keď v ňom dozrela túžba stať sa kňazom, kvôli jej splneniu musel emigrovať. Vycestoval cez Sovietsky zväz, čím vtedajších mocipánov značne zmiatol. V jeseni roku 1963 sa vylodil v sicílskom Palerme. V Ríme na Pápežskej Lateránskej univerzite študoval filozofiu a teológiu. 1. marca 1969 ho biskup Pavol Hnilica SJ vysvätil za kňaza. Mladý a plný elánu Šebastián potom vstúpil k jezuitom a stal sa blízkym spolupracovníkom biskupa P. Hnilicu v jeho diele Pro fratribus pre pomoc prenasledovaným kresťanom v komunistických krajinách.

Roku 1971 v nemeckom Koblenzi začal vydávať časopis Pro fratribus - Stimme der schweigenden Kirche. Stal sa známy knihou Zabijem pastiera, ktorá vyšla najprv po nemecky (Das Attentat auf dem Papst) roku 1982 a neskôr aj v ďalších siedmich jazykoch. Popri vyše tridsaťročnej redaktorskej práci a rozsiahlej kazateľskej činnosti v Nemecku, Rakúsku, Taliansku, Švajčiarsku a Luxembursku, kde sa prihovoril bezmála miliónu veriacich, je autorom dvadsiatky kníh, najmä o apoštolských cestách pápežov blahoslaveného Jána Pavla II. Benedikta XVI. Je čestným doktorom Trnavskej univerzity a laureátom štátneho vyznamenania Pribinov kríž, ktoré mu udelil prezident SR Ivan Gašparovič.

Žije v Ivanke pri Dunaji v Senioráte Spoločnosti Ježišovej. Do ďalších rokov života mu želáme veľa Božieho požehnania.

JÁN KOŠIAR

Pátrovi Šebastiánovi Labovi SJ blahoželá apoštolský nuncius v Bratislave arcibiskup Mário Giordana. Snímka: Pavol Demeš

ALEXANDER MACH

Očakávania... s nádejou

Denníky, odkazy a listy. Marec 1945 - júl 1947

(Pokračovanie z predchádzajúceho čísla)

9. februára 1947

Včera nebolo pojednávanie. Tu bola Eržika, Romko a Darinka. Romko trochu bledý, ale už nos má v poriadku. Hovoril mi o lyžiach. "Mám lepšie lyže, než boli tie staré, môžem ísť ešte dnes na lyže? Pamätáš, ako si nabil toho Nemca, čo hrešil Boha, keď sme sa lyžovali na Kolibe, atď.?" Keď sa rozhovorí, slová mu nestačia. Darinka mi spievala tiché, pekné vianočné pesničky a jednu o mamičke. Eržika bola akosi nesvoja. Povedal som jej niektoré veci, aký vlastne som, aby nemala o mne dojem, že som nejaký extra dobrák a dokonalý, ľahšie jej bude, keď pozná, aký som slabý a že ešte dobre, že je tak, ako je. No teraz si myslí, že som omnoho horší, než som. Ťažko povedať, aký som a čo som vlastne. Myslím, že každý človek by vyzeral ako podivín, keby povedal, aký je, keby povedal všetko o sebe. Totiž ak by to vôbec bolo možné vedieť a mať k tomu silu priznať si všetko, vidieť sa dokonale a aj to o sebe povedať.

Je nedeľa. Po včerajšej návšteve pre niektoré slová Eržiky som akýsi zarezaný a temer som rád, že som vo väzení a že odtiaľto už sotva ma povedie cesta iná, ako tá k poprave. Nechcem umrieť, úžasná je predstava odísť Tebe Mojka a deťom, ale sú aj horšie veci, ako umrieť. Napríklad zlý život slabého človeka, život zašlý, na ktorý nemôžem myslieť s čistým srdcom, dni, ktoré sa nedajú vymazať. To som cítil včera a myslím, že trvale zostane vo mne chuť čohosi strašne trpkého.

Padá sneh, ale len skromne, a tak by som žičil deťom hodne snehu, hodne radosti z lyžovania. Zvláštnu vec pozorujem. Predvčerom zase sa stalo v dvoch prípadoch: odvolávam sa na nejakú skutočnosť a vzápätí obžaloba podáva dokument pôvodne myslený proti mne, ale dokazujúci práve tú skutočnosť, na ktorú som sa pred pár minútami odvolal (Kirschbaumov článok o strednej Európe som spomenul a o chvíľu ho obžaloba predstiera, mala ho pripravený proti nám, takto však vypálila vec za mňa a proti obžalobe). A včera zase hovorí mi niečo Eržika - ako nerada, keď spomeniem jej dobrotivosť, atď. No a (pred) pár hodinami pred tým som jej bol napísal práve to, čo spomínala. Akási zvláštna sila, nejaký siedmy zmysel je vo mne, predtucha, lepšie povedané moje pravdy, cítené a prežívané sú také, že vynucujú dôkazy akoby na zavolanie.

14. februára 1947

Čítam v Práci, že Národná rada rozhodla, aby sa upustilo od trestného pokračovania proti správcovi Matice slovenskej dr. Jozefovi Škultétymu pre jeho exponovanie za slovenský štát. Škultéty má asi 95 rokov, vari tá staroba ho zachránila od súdu, atď.

Andre Maurois: Tragédia Francúzska (Svet, T.Sv. Martin 1946)

V roku 1937 klesol počet vyrobených lietadiel mesačne na 38, v čase, keď v Nemecku vyrobili mesačne 1000. Kým vo Francúzsku robotníkov otrávili proti výrobe... v Nemecku všetky sily robotníctva pripravovali vojnu. - Iní vplyvní Angličania sa nazdávali, že na Nemecko možno hľadieť ako na určitú závoru proti boľševickej revolúcii. - Mníchovskú dohodu, ktorú pokladali v NewYorku za potupu, prijal dav v Paríži a Londýne temer s neuveriteľným nadšením. - Istý člen parížskej mestskej rady odvážil sa podať návrh pomenovať jednu ulicu podľa dáta 30. septembra (mníchovské dátum). - V marci 1939 zaviedli v Anglicku brannú povinnosť. - Takto sa začala vojna, ktorá, nakoľko sa týka Francúzska, bola prehratá v tej chvíli, ako sa začala. - Nebolo lietadiel, pancierových aut, ani zbrojárskych tovární "a najmä preto, lebo náš spojenec mal iba malú armádu" - Od vtedy ako sa Rusko postavilo po bok Nemecka, pracovalo veľa komunistických robotníkov, nestavajúc sa otvorene do opozície, bez skutočného nadšenia. - Možno pomerne ľahko pochopiť, prečo po ôsmich alebo deviatich mesiacoch vojny Francúzsko a Anglicko neboli schopné čeliť stroju, ktorý Nemecko budovalo sedem rokov s ukrutnou presnosťou. Vo vojne z roku 1914 Clemenceau a Poincare sa nenávideli (žiarlivosť, ctibažnosť sú vždy) a predsa Francúzsko zvíťazilo. Petain slúžil so sebazaprením pod Fochovým vedením - Reynaud: Áno, verím, že si želá (Daladier v r. 1940) víťazstvo Francúzska , ale ešte viacej si želá moju porážku (Reynaud Mauroisovi). Proti viac ako stoopäťdesiatim nemeckým divíziám, ktoré boli vo Francúzsku, stáli sotva tri alebo štyri britské divízie. Francúzska armáda mala pocit, že musí sama znášať celú ťarchu vojny. - Odborové organizácie nezrušili niekoľko mesiacov svoje opatrenia (v Anglicku) obmedzujúce prácu, kým ich zástupcovia nevstúpili do vlády. Vtedy mi povedal generál Billot, ktorý velil armádnej skupine na severe. "Viem, Angličania majú veľkolepé vlastnosti. Ale... osem mesiacov po vypuknutí vojny majú desať divízií" Anglicko nemalo skoro nijakú armádu, keď sa zaplietlo do vojny (r. 1939) - Keď Nemecko v roku 1936 proti locarnskej zmluve obsadilo Porýnsko, odoprelo nám Anglicko akúkoľvek podporu. - Anglicko sa obávalo, že Francúzsko sa stane príliš silným, a preto príliš neopatrne podporovalo znovuvyzbrojenie Nemecka. - Skôr ako Nemecko a dávnejšie ako Nemecko bolo Anglicko úhlavným nepriateľom Francúzov. Národy majú veľmi dobrú pamäť.

Podľa mojej mienky našou povinnosťou bolo byť informovaní, politik musel vedieť, čo sa deje - a preto sme nemohli ináč pokračovať.

Francúzsko je krajina vysokých plotov, múrov a ohrád, násilné vniknutie do súkromného vlastníctva muselo vyvolať živú reakciu. V deň, keď sa Rusko stalo spojencom Nemecka, prešli komunisti k bataliónom tejto veľkej armády nespokojencov. - V Anglicku zákon, ktorý dáva britskej vláde Churchillovej plné moci, od ktorých rozsiahlejšie nikdy nemal nijaký diktátor, predebatovali za niekoľko minút.

Téza, antitéza, syntéza, v tom má Hegel pravdu. Téza 18. storočia: človek je od narodenia dobrý, hlas ľudu je hlas boží. Antitéza 20. storočia: Človek je netvor, treba ho násilne urobiť neškodným (anarchia je horšia ako tyranstvo), ľud musí počúvať svojho pána. Syntéza príde: kresťanstvo ju už urobilo. Náuka o dedičnom hriechu a vykúpení, tvorí syntézu. (Rozhovor Francúza Mauroisa s Angličanom - spisovateľom N.A. - podobne hovorí Angličan.)

"Krajina môže byť celkom slobodná, i keď jej vodcovia, ktorých si slobodne postavila na čelo, nespytujú sa národa na každú maličkosť.- Viera tvorí armádu, buduje zbrane - Hádam len nešťastie umožňuje ľuďom a národom priviesť k rozvoju to, čo je v nich najlepšie. Nešťastie je tvrdý, ale mocný učiteľ. Uvidíte, aké žeravé a silné pokolenie vzíde z tohto Francúzska, ktoré teraz leží pokorené. Vezmite dnes večer zo svojich francúzskych kníh tú, ktorá vám je najmilšia a čítajte nahlas tú stranu, ktorá vám bola odjakživa najdrahšia. Pomyslite potom na obrazy našich veľkých katedrál." (Maurois 25. júna 1940 v anglickom rozhlase pre Francúzov v Kanade)

T. Mommsen Kto uloží národu miesto väčšieho utrpenia menšie, toho dejiny nesmú kárať. - Humoristický rys zriedka kedy chybí dejinnej tragédii. - Každé spojenectvo je vnútorne rozviazané, ak sa posunie mocenský pomer účastníkov. - Niet žalostnejšej podívanej, ako keď zbabelci majú nešťastie, že urobia zmužilé rozhodnutie.

Čep : Kto bol oslepnutý a znova dostane zrak pochopí, že svet vznikol z lásky. - Pred chorým ... hanbil sa za svoje zdravie ... a predsa dokázala umrieť... chytení v pasci spolu s obludou. - Keď chaos sa stále sa zväčšuje, to musí viesť k caesarom). Len z hlbokého ponížení sa čerpajú nové sily.

Mocný vlastne nemôže byť hrdinom. (Anglicko, Rusko) Ale malý národ.... - U malých rozhoduje viera a odvaha, u veľkých pomer síl, rozum.

Pohanské cnosti: spravodlivosť, česť, hrdinstvo

Kresťanské cnosti: láska, milosrdenstvo, nádej

Kresťanstvo vyšlo z pohanstva, ale ho pozdvihlo do nadprirodzena. No liberalizmus a potom i marxizmus vyšli vlastne z kresťanstva - a ak ho opúšťajú, je to horšie ako pohanstvo, je to totiž nie návrat k pohanstvu takému, z ktorého už raz vyšlo kresťanstvo.

16. februára 1947

Tento týždeň mal: Vančo (Nechcel mať nič s politikou, nechcel byť poslancom, ani ministrom, nebol za štát, atď., ale zato bol poslancom i ministrom i za štát mal nadšené reči. Dnes tvrdí, že to všetko z donútenia. Teda aj on bol "znásilňovaný".) - (Z jednej zápisnice ministerskej rady začiatkom septembra 1944 vysvitá, že som v tých dňoch stále zakročoval u Nemcov zachraňujúc, čo sa dalo). Pri čítaní výpovede Špacírovej navrhol som vypočuť dr. Gemerana. A škoda, že som i Dlugopolského nie. Títo môžu objasniť, aké bolo moje stanovisko vo veci českej: ja o tom nechcem hovoriť, aby sa nezdalo, že "zvaľujeme" vinu na mŕtveho Tuku.

12. februára vypočúvali dr. Sokol. Hovorí v duchu československom. Štát nechcel, bolo to znásilnenie, suverenity nebolo, Tiso jemu a on Tisovi po 6. októbri nedôveroval, Tuka bol zloduch, ani v predsedníctve strany sa nedalo hovoriť dôverne. S Mičurom, Šrobárom, Zaťkom a Karvašom mal u Malobických vo Veľkej Bytči schôdzu, že po vojne, keď Nemci prehrajú, snem deklaruje návrat k ČSR. Inú schôdzku mal u Čarnogurského: Sidor, Zaťko, Ursíny v čase talianskej kapitulácie, kde Sidor žiadal poverenie, aby nás poľská vláda zastupovala u Spojencov, atď. Odmietli to a postavili sa za Benešovu vládu. Tuka chcel zmenu ústavy, ale ustúpil, zmenu vlády, ale ustúpil, obmedzenie prezidentovej moci (kontrasignácie), ale ustúpil, ustúpil vo veci Morávkovej, vo veci vyhlásenia vojny snemom, atď. - (a nič sa nestalo, povedal som ja). Sokol svedčil dva dni, 12. a 13. februára. Píšu o ňom, že hovoril vecne a za československú orientáciu. Hovoril osobne viac pre mňa, ale je mi smutno, že sa tak strašne zachoval vo veci štátu. 14. a 15. nebolo pojednávanie (pre záveje?).

Včera tu bola Moja. Dnešné noviny píšu o Benešovom prejave, o česko-slovenskom pomere. Práca: Prezident odmietol argumentáciu dr. Kmeťku v procese s dr. Tisom, ktorý (Kmeťko) povedal, že Slováci by chceli vlastný štát a že len preto sa uspokoja s ČSR, lebo prítomná situácia im neumožňuje štátne sa osamostatniť... Slovensko by pravdepodobne pripadlo Rusku. Česi by nemohli prijať susedstvo samostatného Slovenska, lebo chcú byť v susedstve s Ruskom proti 70 miliónovému Nemecku. Odkedy je ZSSR na druhej strane Karpát, odpadá možnosť stredoeurópskej federácie. Lettrich na to odpovedal, že odsudzuje Kmeťku, ale že dr. Sokol svedčil v duchu československej orientácie.

17. februára 1947

Dnes svedčili dr. Hrnčár a Štefan Tiso. Hrnčár nevedel, čo sa deje, nebol zrejme za štát. Ale dokázal, že v hospodárskom sektore robili sme proti Nemcom "na nemeckej línii", napríklad v otázke zvýšenia dôchodkovej dane na 70 %, zostali sme pri 50 % ako pôvodne a Nemci ustúpili. Do roku 1943 viedli sme úplne mierové hospodárenie (podľa Karvaša až do roku 1944) proti vôli Nemcov. Teda...? Pre mňa osobne svedčil dobre: statočne zasahoval a chránil vždy slovenský záujem, iniciatíva rodinných domčekov, rodinných miezd - príplatkov na deti, zvýšenie, teda stále úsilie o zvyšovanie platov, miezd, o rozparcelovanie statkov maďarských grófov.

Zabudol som poukázať, že v obecnej politike: oddlženie obcí, odalkoholizovanie, zvyšovanie sociálnej úrovne, atď. bolo pohnútkou mojich počínaní.

Štefan Tiso: Vo veci konšpiračnej činnosti so Sidorom? (Nerozumel som tomu). Ako sa zoznámil s Bergerom (v sobotu, teda asi 2. septembra 1944), hovoril proti Ludinovi, atď., ale ináč nevie, prečo sa stal predsedom vlády, jemu o tom nik nehovoril, Himmler sa s ním rozprával ako so študentom. Haššík a Nemci dr. Tisa považovali za rozhodujúceho a nie jeho vládu, lebo obracali sa obyčajne priamo na prezidenta, niekedy cez vládu. Kľak. Mobilizačná vyhláška a veci o židoch, atď.

Politik je povinný byť informovaný, byť psychológom a mať odvahu. Načo, prečo sa vyhýbať? Je jasné, že čo je dnes v zlom svetle vzhľadom na dnes už známe skutočnosti so židmi, s koncentrákmi, s plánmi Nemcov, vtedy ešte nebolo známe. Naproti tomu známe boli skutočnosti také, ktoré nás nútili v záujme národa držať s Nemcami (anglosaské plány, osudy baltických štátov, atď.). Keď sme sa odvážne postavili proti Nemcom, odstúpili od Považia, od pokračovania vo vysťahovaní, od zvyšovania daní, atď. - zvaľujú sa však i také veci na Nemcov, ktoré sme si robili sami a keďže sme chceli byť v peknom svetle aj tej protivnej strany, nuž pred tými sme povedali: musím, ináč by Nemci to a to. Tak potom dávame my "dôkazy", že Slovensko nebolo suverénnym štátom. A to je ohavné! Staviame sa do pózy úbohých muzikantov, ktorí nič, všetko Nemci, len aby sme si zachránili tie mizerné životy, ktoré nota bene práve u tých, čo sa takto bránia, nijako nie sú ohrozené. Zosmiešňujeme vec, ale i seba - a nakoniec predsa sa len čoraz viac nevolaných a nevítaných dôkazov vynára, z ktorých je zrejmé, že ani zďaleka sme neboli tak bez suverenity, ako by to chceli na svoju obranu dokázať niektorí páni. Je zaujímavé, že aj obžaloba by rada videla dôkazy, že Slovensko nebolo vlastne štátom, že bolo vazalom Nemcov, pod ich tlakom, nič nemohlo zo svojej vôle, robotníctvu a ľudu vôbec bolo zle, nikto štát nechcel - v tom sa teda zhoduje s niektorými svedkami - ale na druhej strane dokazuje, že my sme mali moc, štát rozhodoval...

19. februára 1947

Včera Novomeský, Smrek, Chrobák svedčili. Ani nie to, čo povedali, ale skôr ako hovorili, ten spôsob, z ktorého som cítil staré priateľstvo, nuž tohto som si všimol a akosi mi to dobre padlo. Celkovo som však akýsi zgniavený, nedobré city sú to, čo ma ovládajú, keď počúvam svedkov mojej "obrany". Hoci svedčili v môj prospech, neviem sa zbaviť dojmu, že v jadre nie je to v prospech veci. Cítim, že som mal zostať na pôvodnom stanovisku: nežiadať nijakých svedkov na moju obranu.

Smrek zdôrazňoval veci, ktoré boli dobré pre jeho postoj. Citát z Kollára v manifeste.

Dnes Izakovič opísal, čo robil, ako zachraňoval ukrajinské dievčatá. Bol to môj svedok, ale nemyslím, že by jeho svedectvo vyznelo pre mňa. Najlepší bol dnes dr. František Kuchár . Skromne, presvedčivo svedčil, a to asi zaváži. I Dr. Štekláč .

Posledný bol gen. Turanec .

Jeho svedectvo patrí do kategórie ruskej, totiž tých, čo prišli z Ruska: Čatloš, Sokol, Turanec a možno budú aj ďalší. Vraj som mu dal v mene prezidenta rozkaz kohosi odstreliť. Išlo o úpravu postaviť pred štatariálny súd.

A to Turanec opisuje ako prezidentov a či môj rozkaz. On ho odmietol - a prezident a ja sme ho dali na čelo armády! Dr. Viktor Dušek ako môj svedok: Svedčil, že boli prijatí a chránení poľskí utečenci, ktorých zamestnávali v Spolku Sv. Vojtecha v Bratislave i v Trnave - s mojím vedomím. To isté, čo Čarnogurský.

20. februára 1947

Stále jasnejšie badať možnosti

obžaloby a ako ich využíva na zladenie výpovedí i materiálu. Ak niečo sa dokáže v náš prospech, ihneď to oslabia nie pravdou, ale vysvetlením i doplnením. Dnes boli: Dokončenie Turancovho výsluchu, potom Rehák , Kelemen , Lexman . Kelemen sa držal veľmi statočne, hoci ho dva - tri razy priam zahriakli, keď chcel hovoriť podrobne.

Potvrdil, že som a ako som podporoval Slovákov v Maďarsku a zachraňoval utečencov - zbehov. Vyhlásil som však, že k tejto veci všetci od prezidenta po posledného úradníka chovali sme sa kladne. Vo vláde som ja vybavoval veci Slovákov v Maďarsku. Kelemen: Keď boli zatvorení štyridsiati Slováci v Békeščabe ako vraj komunisti, tak ja som zatvoril 80 Maďarov ako "komunistov".

Lexman predostrel list, ktorý mu doniesli odo mňa farár ... a podstarosta ... z Ľubietovej vo veci odvlečených do Novák - poslaný milión, úpravy, zakročovania. Rašla dostal dnes telegram od G. Rajna. Neviem, či chce ešte stále dokazovať maďarónstvo? Šujan: Čo som chcel, prečo som držal Čechov v trýzni, atď. Či... Slovom chce dokázať, že mi išlo len o trýznenie akoby som bol obludou a akoby skutočne boli Česi trápení a akoby im bolo zle na Slovensku.

Dnes pri Eržike videl som i Martušku. Mal som radosť a najviac vlastne preto sa teším výpovediam, ktoré sú ako-tak v môj prospech, lebo sú potešením pre moje. Už akokoľvek to bude na konci, je vzácne, že sú naplnené nádejou, že dôverujú, a teda nežijú v zúfalstve. To je moja najväčšia radosť a len preto - vravím - sa teším svedectvám mojej obhajoby, i keď ináč sa ma dotýkajú na mieste citlivom. Totiž mám odporný pocit, keď počúvam veci samozrejmé, ktoré znejú ako "obhajoba".

24. februára 1947

V piatok 21. februára svedčil dr. V. Čársky v prospech dr. Tisa a mňa. Po jeho svedectve som vyhlásil, že odvolávam žiadaných svedkov, lebo vidím, do čoho sa môžu dostať. Dr. Čárskeho priam obvinili (Šujan), ako by sa bol dal ubezpečiť Bukovským, atď. - a že ja vlastne preto som zachraňoval, aby som ich dostal do rúk SD. Po Čárskom Vesel a Osuský, dvaja dôstojníci z Ružomberka, ktorým som sa mal vyhrážať, že nielen ich, ale aj ich rodiny odstrelím, atď. Žijú všetci a mal som možnosť urobiť, čo som údajne chcel. Vysvitlo, v akom stave boli, keď telefonovali so mnou. Vesel: Mal som veľmi dobrú vôľu, lebo som dal odstreliť 69 esesákov (Mne tvrdili, že to boli civilisti, i ženy) . Na konci Medrický svedčil najviac v prospech prezidentov.

V sobotu (22. februára) Eržika a deti. Vrúcna, milá chvíľa. Ako ich len rád a ako ma bolí, že žijú v tej hroznej úzkosti a strachu pre mňa.

Včera (23. februára) som písal Eržike, Martuške a mame.

Dnes (24. februára) prvý svedčil dr. A. Jurovský , veľmi pekne a presvedčivo v môj prospech (ako som zachránil jeho a ešte niekoľkých) a v prospech prezidentov.

Anna Trnková zo Zvolena o zavraždení svojho manžela Gestapom na udanie (údajne) gardistov. Ján Kocera od Púchova (Dolné Kočkovce) vypovedal, ako zastrelili Nemci jeho brata a ako sa on zachránil. Obžaloba ho viedla proti nám, ale nechcel potvrdiť, že by sme my s tým niečo mali. Naopak, výslovne povedal, že naši páni robili za ľud, čo mohli a že ľudu bolo v slovenskom štáte dobre.

15- ročný chlapec z Ostrého Grúňa od Kľaku.

Potom Höfle.

25. februára 1947

Dnes po dvoch svedkoch o Kľaku nevedel som nepovedať, že hrozné teraz počúvať, čo robili a i keď som s tým nič nemal, bolí ma a trápi tá hrúza. Bol som za štát viac azda, než by to bolo prípustné z mravného hľadiska, atď. (Ale práve tak by sa mohlo vytýkať, ak je niekto za Československo viac, ako to dovoľuje slovenský národný cit).

Eržika, Jožko a deti. Vojto a Darinka ešte i tanečne sa ukázali.

Vinše k meninám. Dojímavé a milé. Musím sa poďakovať krajanom za vinše - a všetkým. List od Ilky mám.

28. februára 1947

26. februára Alexandra. Svedkovia z východu, z Hažína, od Bardejova: Michal Medveď, Ján Lukačko, ženička Anna Kurimajová.

27. februára vo štvrtok bola prestávka pre pojednávanie s generálom Ištókom (Odsúdili ho na smrť). Dnes čítali výpoveď gen. Bergera. Nepravdy, polopravdy a naduté naivity.

1. marca 1947

Sivák ako svedok Tisovej obhajoby. Ludin tiež. Odpoludnia návšteva Eržiky. Martuška odcestovala na schôdzku mariánskej kongregácie v Ladcoch. Romko má údajne osýpky.

4. marca 1947

Včera pokračovanie a dokončenie Ludinovho vypočúvania. Zachoval sa statočne. Povedal dobré veci držiac sa pravdy a pritom i svojho nemeckého stanoviska.

Dnes svedčil dr. Kosorín o svojich zápiskoch a Murgaš tak po murgašovsky. Včera večer prišli noví, medzi nimi - ako som videl - Kovár, Surovjak , Murgaš. Podľa novín bude medzi nimi aj Milko Urban. Chcel som dnes poslať trochu zajesť Kovárovi a Urbanovi, ale veliteľ nedovolil, že majú dosť.

6. marca 1947

Včera návšteva Mojej a detí, okrem Romka, ktorý je chorý. Na pojednávaní čítali zväčša veci obžaloby, ktoré tá podáva stále ako nové senzácie, hoci ich má akiste od začiatku v rukách. Ich cieľ bol hneď od začiatku asi tento: vohnať nás do tvrdení a obrany, že sme neboli za štát, že to vlastne ani nebol štát a že sa ho odriekame a keby sme to boli urobili, dokazovali by, a samozrejme aj dokázali, že sme boli za štát, atď. Na začiatku: Vraj Česi si bránia svojho Háchu, aj my musíme zvaliť všetko na násilie a naša nevina alebo aspoň čím menšia vina bude aj v záujme terajšieho postavenia Slovenska. No - a dnes je jasné, že išlo o taktiku zosmiešniť nielen nás, ale najmä vec štátu. Ale sa im to nepodarilo.

7. marca 1947

Včera film Od Tatier po Azovské more .

Zástavy Slovenskej republiky, hymna Slovenskej republiky, naše pochody.

Dnes čítanie dokumentov.

9. marca 1947

Včera čítali Ďurčanského memorandum mierovej konferencii v Paríži z roku 1946 v mene Slovenského akčného výboru . No nemyslím, že by to bola Ďurčanského práca. Je dosť nešťastná. Protirečenia a najmä takticky nemožná. Operuje argumentmi, ktoré používala maďarská iredenta alebo ktoré by sa hodili Nemcom, no ktoré musia nutne vyvolať odpor v kruhoch, bez pomoci ktorých nemožno si predstaviť splnenie toho, čo memorandum chce. I veci štátu neosoží taká práca. Upiera dokonca právo Čechov nielen vládnuť nad inými - to je v poriadku, ale aj na vlastný štát. Pritom ako možno logicky sa dožadovať toho istého práva pre národ omnoho menší, v ťažšom rozpoložení a uznajme, nie tak vyspelý, ako je český. Vyhlásil som k memorandu asi toto: Som za samostatný štát. I keď sa staviam kladne za právo národa na vlastný štátny život, nesmiem upierať to isté právo pre iný národ. Ba práve: na základe štátu slovenského a štátu českého vyriešiť problém spolužitia medzi sebou a s ostatnými národmi!

Moje stanovisko o práve na štát už bolo vcelku vyjadrené a podrobne odôvodnené, o federácii stredoeurópskej, atď. Na tom trvám a to je platné vždy . Je predsa nesporné, atď. No iné je uskutočniť toto práve vtedy, keď tým národu osožím, prípadne ho zachránim od najhoršieho a iné je, keby som to urobil v situácii, keď tým národ môžem dostať do katastrofy alebo aspoň do horšieho položenia. Mravne dobré - to druhé mravne nesprávne. Argumenty maďarské a nemecké v tejto otázke vyvolávajú odpor. Chcieť vojnu je nemravné, keď tá vojna znamená koniec všetkej civilizácie.

Odpoludnia bola tu Eržika - v izbe mrežovej. Vraj je zakázané politickým väzňom ináč ako cez mreže sa rozprávať s príbuznými.

Dnes ráno plno snehu, malá víchrica. Napoludnie slnko.

12. marca 1947

Streda. Prestávka. 10. marca čítali písomný materiál, zväčša prezidentov. Dlhá, prudká polemika. "Miluj blížneho svojho, zbaviť sa nepriateľa je kresťanské." (Čo malo byť v holíčskej reči prezidentovej). 11. marca situačná správa ÚŠB za júl 1944, z ktorej vysvitá, čo robili parašutisti a partizáni - a ako opatrne pokračovali naše orgány. Potom Rašla predostrel asi 50 alebo i viac prípisov, listov, obežníkov, záznamov vraj "z Machovho archívu", hoci sú to veci, ktoré nikdy neboli v mojom archíve. Sú zozbierané z celého ministerstva, ba z celého Slovenska - mohol by som povedať z celej Európy (napríklad v štechovickom archíve našli čosi, v Taliansku našli čosi, atď.). Stali sa pritom dve - tri zaujímavosti. Napríklad Rašla predkladá nejaký dokument zo Žiliny o tom, že 9. októbra 1942 SD (Sicherheitsdienst), teda Nemci odviezli zo Žiliny osem slovenských štátnych občanov, že minister dodal o tom správu, na ktorej je jeho poznámka "podľa príslušnosti". Rašla ale ešte zdôraznil, že vlastnoručná poznámka. Z toho by teda vyplývalo, že za mojej éry Nemci mohli na Slovensku zatýkať, že to aj robili a ja som s tým súhlasil. Keď som sa hlásil k slovu a vyhlásil som za vylúčené, že by Nemci či v Žiline či na iných miestach Slovenska boli zatýkali a k tomu s mojím súhlasom, vysvitlo, že ten dokument nie je z roku 1942, ale z roku 1944 a že sa netýka mňa.

Potom prečo však tvrdil Rašla, že je z môjho archívu a prečo sa "mýlil" práve v takejto veci? Alebo druhá vec. Rašla predkladá dokument: text reči, podľa ktorej "Česi a židia majú (a či budú) znášať následky bombardovania". Bola to reč na záverečnom kurze dôstojníkov HG v Bratislave - poznamenal Rašla a ešte čosi povedal o mne. Z celého Rašlovho prednesu mal som dojem, že som tú reč ja povedal. Veď ináč prečo by to čítal ako dôkaz proti mne a ako dokument z môjho archívu! Zaznačil som si "vyžiadať a pozrieť si ten text". Keď som potom vyhlásil, že som nikdy takú reč nepovedal, ale naopak, že som sa proti podobnému stanovisku na tom kurze prednesenému hneď na mieste ohradil, odmietol som ho v mene vlády. Vysvitlo, že to nie je text mojej reči, ale Gašparovej. Pritom však Rašla trval na tom, že nie ja, ale Nemci sa postavili proti tomu, aby Česi znášali následky a my len potom. Dokázal som, že som o nijakom takom stanovisku Nemcov nemohol vedieť a nebolo ani fyzického času o tom sa dozvedieť, lebo po skončení Gašparovej reči, v ktorej to oznámil ako fakt, vstal som a odmietol som to - v mene vlády. Je na to najmenej päťsto svedkov, ktorí to počuli.

Vec bola i v rozhlase i v ministerskej rade a všade som držal svoje stanovisko, pozná ho celé Slovensko. Po tomto - myslím - bolo jasné, či hovorím pravdu. A ešte niekoľko ďalších prípadov bolo.

12. marca 1947

Dnes prestávka. 10. marca čítali písomný materiál. Dlhá, prudká debata medzi predsedom a prezidentom o prikázaní "Miluj blížneho svojho". Vari už tretia alebo štvrtá polemika o tom, koho máme milovať a čo je vlastne prikázané: blížneho alebo seba samého?

11. marca zase písomný materiál.

13. marca 1947

Vojenskí znalci skončili. Dnes podali "dodatočnú mienku". Podľa nej ČSR by sa bola udržala proti nemeckému útoku, aj keby súčasne musela bojovať i proti Poľsku i proti Maďarsku.

Šujanova obžalobná reč. "Medzi nami je priepasť'". Pomyslel som si pri týchto slovách na to, čo bolo a čo je. Dvadsať rokov sme bojovali za uznanie samobytnosti národa a za zákonodarnú a vládnu moc - oni boli proti všetkému, čo z nej vyplýva. Dnes stoja na základe našom - a vraví, že je medzi nami priepasť. Škoda takých slov. Po reči som sa dozvedel, že Šujanovi umrela matka. Preto bol taký vzrušený a dojatý. Je mi ho ľúto.

14. marca 1947

Dnes hovoril Rašla, po ňom Rigan a obhajca prezidentov Grečo, ktorý dokazoval, že 14. marec nie je dielom slovenského snemu. Poukazoval na tlak Nemcov. "Jednotlivci, ktorí nastoľovali slovenský štát - podľa Greča - boli obeťou nemeckej piatej kolóny".

15. marca 1947

Druhý obhajca prezidentov Žabkay mal niekoľko zrážok s predsedom, hoci sa podobne ako Grečo úzkostlivo staval proti slovenskému štátu a zdôrazňoval kladný postoj k Československu.

16. marca 1947

Nedeľa. Včera návšteva - bez maľučkých, lebo návštevy smú byť len tak, že ja som za mrežami. V miestosti, v ktorej je sieťou oddelený priestor pre väzňov od priestoru pre návštevníkov. Na deti by to nedobre účinkovalo, a preto ich Moja nepriviedla. Bol i brat Jožko, ktorý je tu niekoľko dní už na pojednávaniach.

17. marca 1947

Dnes reč dr. Kráľa za Ďurčanského a môjho obhajcu dr. Kšiňana, ktorého predseda vari trikrát prerušil s tým, že nedovoľuje robiť propagandu slovenskému štátu. Kšiňan pokračoval, ale znovu ho predseda prerušil, aby neobhajoval náš režim, lež obhajovaného. Kšiňan si vyžiadal päť minút na prispôsobenie reči a po prestávke prečítal len jej posledný odsek.

Nasledovala obrana obžalovaných. Prezident hovoril dnes vari šesť hodín.

18. marca 1947

Ešte štyri hodiny hovoril dnes prezident. Popoludní som hovoril ja, vari tri alebo štyri hodiny. Myslím, že po tejto reči nebudem sa musieť hanbiť za popularitu. Odmietol som ľudí, ktorí ešte aj dnes hovoria, že sme mali len jednu chybu, totiž že sme nevyhnali všetkých židov. Povedal som slová, ktoré, ani neviem ako, vydrali sa zo mňa, až mnou zalomcovalo.

Viem, že je to proti prúdu, že som povedal čosi, čo nebude lahodiť ušiam, ale darmo - býva popularita a sláva, za ktoré sa človek musí hanbiť. A ja by som najradšej, keby ma už nikdy viac nespomínali v súvislosti so židovskou otázkou. Snáď teraz - po nejakom čase - zabudne sa na moje meno a ja si ničoho tak neželám, ako aby zapadlo. Lebo viazať k nemu vysťahovanie židov, ktorí potom boli povraždení - no, na to naozaj najlepšie položiť kameň. Neviem, ako prišiel ten rez, ale prišiel. Teraz budú tri - štyri týždne ľutovať a haniť - potom vody upadnú. Ak zostanem živý, nebudem nádejou protižidovských vášní - a tou by som veru nechcel byť, lebo nič ma tak netrápi ako táto vec. Ak budem mŕtvy, moje deti budú mať meno čistejšie i keď nie slávne. Myslím si, že čisté, jednoducho ľudské meno je lepšie, ako meno, na ktorom by bola navždy prischnutá nepekná sláva, za ktorú - vravím - musel by som sa hanbiť. Nechcel by som takto zaťažené meno nechať svojim deťom.

(Pokračovanie v budúcom čísle)

KULTÚRA
Dvojtýždenník závislý od etiky
Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava.
Telefón 0903 846 313.
Vydáva FACTUM BONUM, spol. s r. o.,
Wolkrova 39, 851 01 Bratislava.
IČO: 35 734 710

Predseda redakčnej rady: *Július Binder* – Šéfredaktor: *TEODOR KRIŽKA*. – Cena jedného čísla je 1,50 € – Časopis vychádza každé dva týždne s výnimkou mesiacov júl a august. Ročne vychádza 21 čísel – Stánkový predaj: Mediaprint-Kapa, Pressegrosso, a. s. Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a poštový doručovateľ Slovenskej pošty, alebo elektronicky na e-mailovej adrese: ganisinova.renata@slposta.sk. Objednávky do zahraničia vybavuje Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, P. O. BOX 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranicna.tlac@slposta.sk. – Telefonické predplatné: 02/54418102 alebo 02/54418091 – Registračné číslo: EV 757/08. – Prijímame iba príspevky napísané elektronicky vo formáte word, označené menom autora a graficky neupravené. Nevyžiadané rukopisy nevraciame. Stanovisko redakcie sa nemusí zhodovať s názorom autora – E-mail redakcie: kultura@orangemail.sk – internetová stránka a archív časopisu: www.kultura-fb.sk – Tento ročník vychádza s príspevkom Ministerstva kultúry SR. – ISSN 1335-3470 (tlačené vydanie) ISSN 1336-2992 (online)

MARTIN LACKO

Malá vojna – zápas o existenciu Slovenska

Maďarská politika medzi vojnami sa niesla v znamení snáh o obnovu Uhorska. Intenzívne živila mýtus o Uhorsku ako o maďarskom štáte, na ktorom vraj bola spáchaná krivda. Neskôr s nádejou upierala zrak na Hitlera, usilujúceho o deštrukciu Versaillského systému. De facto popierala samourčovacie právo Slovákov a celkovo bola destabilizačným prvkom stredoeurópskeho regiónu.

Keď na základe Mníchovskej konferencie 30.9.1938 zo strednej Európy vycúvali demokratické (súčasne i koloniálne) mocnosti, Francúzsko a Veľká Británia, ostalo rozhodovanie na nacistickom Nemecku a fašistickom Taliansku.

Viedenskou arbitrážou z 2. novembra 1938 ich predstavitelia pririekli vyše 20 % územia Slovenska a Podkarpatskej Rusi Maďarsku. Ani s týmto ziskom sa však v Budapešti neuspokojili a chceli aj zvyšok oboch krajín. Tu mali Maďari plnú podporu Poľska, s ktorým chceli vytvoriť spoločnú hranicu.

SMER ÚTOKU - VÝCHODNÉ SLOVENSKO

O maďarskej i poľskej hrozbe slovenskí predstavitelia tušili. Nový minister národnej obrany pplk. F. Čatloš už 15. marca 1939 vydal rozkaz veliteľovi VII. zboru v Banskej Bystrici mjr. J. Imrovi na zabezpečenie hraníc proti Maďarsku. Kľúčovú rolu v obranných plánoch mal zohrať VI. zbor so sídlom v Spišskej Novej Vsi (pplk. A. Malár), ktorý bol súčasne menovaný za veliteľa Východnej skupiny a poverený organizovať obranu východného Slovenska. Čatloš vyhlásil i mobilizáciu piatich odvodových ročníkov (1932 - 1936) pre 13 východných okresov. Boli to prví branci Slovenského štátu. Čoskoro sa však ukázalo, že najvýchodnejšie hranice ostali nezabezpečené.

MICHALOVSKÍ HRDINOVIA - STRÁŽ VÝCHODU

Viac prezieravosti a akcieschopnosti než v Bratislave prejavili v Michalovciach. Pod dojmom správ, že z Podkarpatskej Rusi sa Maďari chystajú prejsť na Zemplín, sa už v podvečer 14. marca 1939 vyslali miestni funkcionári HSĽS a HG a o 23. hodine dobrovoľnícku jednotku gardistov pod velením kapitána Bonča a strážmajstra Potoša k hraniciam. Tí obsadili okolie hory Červenica (kóta 164) pri Užhorode, kde sa zakopali. Tu prví obrancovia skutočne načas zastavili, resp. pribrzdili postup Maďarov. Za pár stoviek metrov štvorcových územia však zaplatili krvavú cenu - 13 životov. Michalovce týmto vošli do slovenských dejín ako skutočná stráž východu. Ich obete boli súčasne prvými obeťami za štátnu samostatnosť. Dňa 18.3.1939 Maďari prekročili rieku Uh a pod zámienkou, že vraj hranica nie je v teréne presne vyznačená, obsadili obce v údolí rieky, ktoré boli od roku 1920 súčasťou Slovenska.

Fotografia gen. Augustína Malára a plk. pechoty Pavla Kunu

BOJE 23. A 24. MARCA

Agresiu na Podkarpatskej Rusi slovenská vláda podcenila. Po Viedenskej arbitráži a po plnom diplomatickom uznaní Slovenska Maďarskom (15. 3. 1939) nepredpokladala, že by sa stala terčom vojenského útoku. Bojaschopnosť mladej armády bola slabá. Ako je známe, do roku 1938 bola armáda, podobne ako četníctvo, predovšetkým českou záležitosťou, nástrojom českej dominancie. Po odchode Čechov nastala situácia, že vojakom nemal kto veliť, zbraňovým systémom chýbala odborná obsluha. Naopak Maďari vedeli, že tromfy - armádu, moment prekvapenia i súhlas Hitlera - majú vo svojich rukách. Dňa 22. marca ukončila činnosť slovensko-maďarská rozhraničovacia komisia, ktorá potvrdila dovtedajšiu spoločnú hranicu. Pre vládu to bolo ďalšie nebezpečné uspokojenie. V tento deň odišli i posledné transporty s bývalými dôstojníkmi a vojakmi českej národnosti.

Samotný útok začal krátko po polnoci 23. marca troma zoskupeniami v štyroch smeroch. Prvé zoskupenie postupovalo v smere Malé Berezné - Ubľa - Stakčin, jeho druhá časť v smere Veľké Berezné - Uličské Krivé - Starina. Druhé zoskupenie tiahlo z Užhorodu na Tibavu a Sobrance. Tretie od veľkých Kapušian na Čierne Pole a Pavlovce nad Uhom.

Slovenské MZV adresovalo už dopoludnia 23. marca protestnú nótu maďarskej vláde, ktorej súčasťou bolo ultimátum na stiahnutie sa do 8. hod. nasledujúceho dňa. To v Budapešti ignorovali. Až neskôr oficiálne oznámili, že na východnom Slovensku ich armáda nevykonáva žiadnu činnosť, došlo vraj len k "omylom pri korektúre hraníc".

BOMBARDOVANIE SPIŠSKEJ NOVEJ VSI A NÁSTUP DOBROVOĽNÍKOV

Dňa 24. marca bombardovalo maďarské letectvo Spišskú Novú Ves. Mesto bombardovalo 10 maďarských lietadiel Junkers 86, ktoré na letisko a mesto zhodili vyše 500 kusov 10 až 50-kilových bômb. Bomby, resp. ostreľovanie, poškodili či zničili 7 lietadiel. Bolestivejšie však boli ľudské obete v meste, kde zahynulo 13 osôb (5 vojenských, 8 civilných).

Bombardovanie bolo rozbuškou, ktorá zmobilizovala Slovensko. Vo vedomí ľudí sa konflikt transformoval na skutočnú vlasteneckú vojnu. Na východ sa, najmä pod vlajkou Hlinkovej gardy, hrnuli tisíce dobrovoľníkov zo všetkých kútov a všetkých vekových kategórií.

Velenie zároveň pripravovalo protiútok na 25. marca. Ešte večer 24. marca však dostala vláda z rúk nemeckého konzula E. von Druffela nótu s výzvou okamžitého zastavenia bojov. Následne Čatloš tlmočil tento rozkaz (ako nariadenie vlády) veliteľovi Východnej skupiny Malárovi. Lokálne boje (prestrelky) však pokračovali. Nič ale nezmenili na novej podobe hranice, ktorá sa vytvorila 24. marca 1939. Pre Slovensko značila stratu približne dvoch okresov - Sobrance (so sídlom) a Snina (bez sídla).

Oficiálna bilancia Malej vojny na slovenskej strane je, podľa literatúry, od 23. marca, spolu 21 vojakov a 8 civilov (obetí bombardovania S. N. Vsi). Na maďarskej strane bolo do večera 26. marca 20 mŕtvych a 48 ranených. Pohraničné incidenty si od 25. marca vyžiadali životy 5 slovenských a 2 maďarských pohraničníkov. Úplne utíchli po 1. apríli 1939, keď bolo podpísané prímerie.

NÁRODNOŠTÁTNE POVEDOMIE

Môžeme povedať, že v prípade Malej vojny bol osud k Slovákom krutý. Nepripustil žiaden "reparát". Po podcenenej obrane a neúspešnom protiútoku 24. marca už ďalšiu šancu na záchranu území nedostali. Že rozkaz z Berlína na zastavenie bojov prišiel práve vo chvíli, keď do bojového pásma začali prúdiť tisíce dobrovoľníkov, bolo už len trpkou iróniou osudu.

Malá vojna ukázala, že Slováci sa pri ochrane svojich hraníc nemôžu spoliehať na deklarácie zo strany južného suseda, ba ani na pomoc aktuálnej veľmoci. V konečnom dôsledku tak vojna upevnila národnoštátne povedomie, ukázala, že jedinou cestou je spoliehať sa na vlastné sily a vlastnú súdržnosť.

Dňa 6. 3. 2012 v Spišskej Novej Vsi odhalili nový pamätník Malej vojny v centrálnom mestskom parku v Spišskej Novej Vsi